



Fra Borreskåla mot øst/Raet. Foto: Gørli Elida Bruun Andersen

Del 1: Landbruksplan – faktadel 2021-2024

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.22– KSAK xxx/22

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	4
1.1	FORMÅLET MED LANDBRUKSPLANEN	4
1.2	ORGANISERING AV ARBEIDET	4
1.3	OPPBYGGING AV PLANEN.....	4
2	FAKTA OM LANDBRUKET I HORTEN	5
2.1	HOVEDTALL 2020	5
2.1.1	<i>Arealbarometer Horten, mars 2021</i>	6
2.2	JORDBRUK.....	7
2.2.1	<i>Omdisponering av dyrket mark og dyrkbar mark (ressursgrunnlaget)</i>	7
2.2.2	<i>Verdiskaping</i>	10
2.2.3	<i>Planteproduksjon - Arealfordeling, driftsenheter og endringer</i>	11
2.2.4	<i>Husdyrproduksjon</i>	14
2.2.5	<i>Økologisk produksjon</i>	15
2.2.6	<i>Leiejord</i>	18
2.3	SKOGBRUK	19
2.3.1	<i>Kort beskrivelse av skogforholdene i kommunen</i>	19
2.3.2	<i>Hovedtall</i>	19
2.4	FORVALTNINGEN.....	22
3	OVERORDNEDE POLITISKE RAMMEBETINGELSER OG VIRKEMIDLER	23
3.1	INTERNASJONALE FØRINGER.....	23
3.2	NASJONALE FØRINGER	24
3.3	REGIONALE FØRINGER	32
3.4	LOKALE / KOMMUNALE FØRINGER.....	36
4	JURIDISKE RAMMEBETINGELSER OG ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	41
4.1	JORDLOVEN.....	41
4.2	SKOGBRUKSLOVA	41
4.3	KONSESJONSLOVEN.....	42
4.3.1	<i>Boplikt (konsesjonsloven)</i>	42
4.4	ODELSLOVA.....	43
4.5	ØVRIGE LOVER OG FORSKRIFTER.....	43
4.6	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	46
4.6.1	<i>Produksjonstilskudd i jordbruket</i>	46
4.6.2	<i>Regionale miljøtilskudd (RMP)</i>	47
4.6.3	<i>Velferdsordninger</i>	48
4.6.4	<i>Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL midler)</i>	48
4.6.5	<i>Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)</i>	49
4.6.6	<i>RT- og RK-tilskudd</i>	49
4.6.7	<i>Næringsutvikling (BU midler og lån)</i>	49
5	UTFORDRINGER, MÅLSETTINGER OG ANALYSE	51
5.1	NASJONALE OG INTERNASJONALE UTFORDRINGER	51
5.2	OVERORDNEDE NASJONALE MÅLSETTINGER	51
5.3	REGIONALE MÅLSETTINGER	53
5.4	STATLIGE FORVENTNINGER TIL LANDBRUKSMYNDIGHETEN I KOMMUNEN	55
6	ANALYSE AV LANDBRUKET I HORTEN	55
6.1	SWOT-ANALYSE	55
7	OPPSUMMERING.....	58

SAMMENDRAG

Gjennom arbeidet med landbruksplanen har det kommet frem noen klare målsettinger, som i korte trekk kan sammenfattes punktvis:

- Verne om og sikre dyrket mark for fremtidige generasjoner.
- Horten kommune skal bidra med sin andel for å nå nasjonalt mål om økt matproduksjon i takt med en økende befolkning i Norge.
- Landbruket skal være en del av løsningen på klimautfordringen ved bærekraftig forvaltning av matjord, matproduksjon og skogbruk.
- Landbruket skal bidra til å oppnå målet om god økologisk tilstand i kommunens vannforekomster
- Verdiskapingen basert på mat-, kultur-, natur- og aktivitetsbaserte opplevelser skal opprettholdes.
- Verdiskapingen i skogen skal økes gjennom aktiv foryngelse, ungsogpleie og vedlikehold / utbedring av skogsveinettet.
- Landbrukets omdømme ivaretas gjennom god landbruksforvaltning og godt informasjonsarbeid.

1 INNLEDNING

1.1 Formålet med landbruksplanen

Formålet med landbruksplanen er å sette søkelys på de verdier som landbruket i Horten representerer. Planen er tenkt som et verktøy for administrasjonen, politikere og for landbruksnæringen i kommunen der vi sammen skal arbeide mot et felles mål om å opprettholde en livskraftig landbruksnæring i kommunen på kort og lang sikt.

Landbruksplanen synliggjør landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar. Horten kommune skal med utgangspunkt i internasjonale, nasjonale, regionale og lokale rammevilkår, med særlig vekt på FNs bærekraftsmål, formulere sine egne mål for hvordan landbruket i kommunen skal utvikles videre. Planen viser til hvordan landbruket i sin drift kan gjennomføre hensyn til miljø og klima, samt hvordan arealressursene bør forvaltes slik at sysselsetting og verdiskaping innen landbruket opprettholdes.

1.2 Organisering av arbeidet

Arbeidet med planen er utført av administrasjonen i kommunen, i samarbeid med landbrukets organisasjoner. Kommunen er representert v/ Plan- og utbyggingstjenester. Landbrukets organisasjoner er representert v/ Borre- og Undrumsdal Bondelag, Tønsbergdistriktets skogeierlag, Borre grunneierlag og Vestfold Bonde- og småbrukerlag.

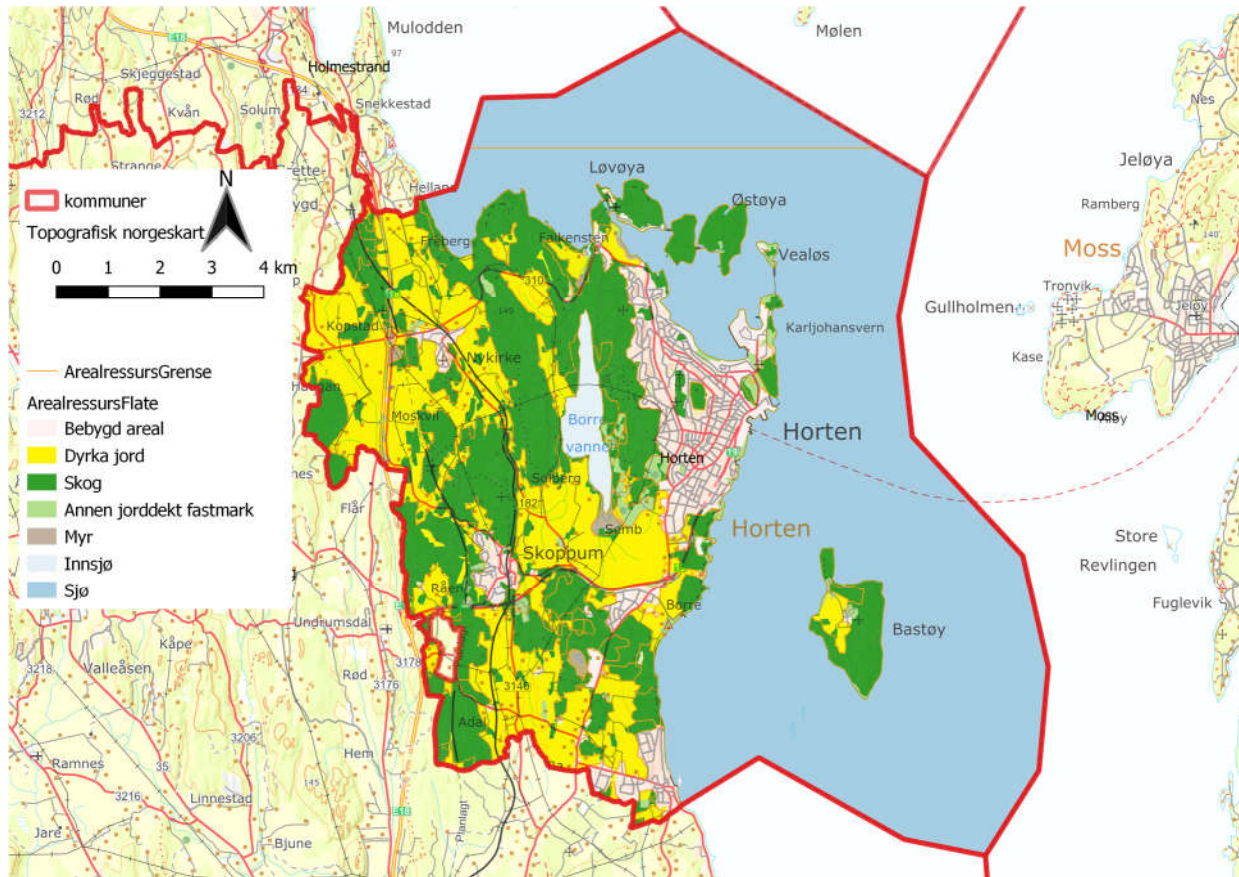
1.3 Oppbygging av planen

Landbruksplanen i Horten kommune er delt i to, del 1 faktadelen, og del 2 handlingsdelen. Delene er produsert i to dokumenter. Dette er gjort med tanke på rulleringen av handlingsdelen hvert 4. år, og for å gjøre landbruksplanen mer brukervennlig. Ved vesentlige endringer i rammevilkårene for norsk landbruk må det vurderes om både faktadelen og handlingsdelen skal rulleres tidligere enn hva som er planlagt.

Denne planen er en revidering av tidligere landbruksplan vedtatt i 2014. I denne revideringen blir både del 1 og del 2 revidert.

Del 1 (faktadel) beskriver landbruket i Horten kommune og landbrukets rammevilkår, for til slutt og avsluttes med en analysedel.

2 FAKTA OM LANDBRUKET I HORTEN



Figur 1. Arealressurskart Horten 2021. Kilde: NIBIO Kilden, AR50

2.1 Hovedtall 2021

Tabell 1. Hovedtall for fakta om landbruket i Horten. Tall i parentes er hentet fra landbruksplan vedtatt i 2014.

Antall eiendommer over 5 dekar (Kilde: SSB 2021)	177 (188, 2014)
Antall søknader produksjonstilskudd (Kilde: Statens landbruksforvaltning, 2021)	44 søknader i 2021 (57 søknader i 2013)
Førstehåndsverdi av husdyr, planteproduksjon og tømmer	58, 3 millioner kroner (42 millioner kroner, SLF 2012)

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.1.1 Arealbarometer Horten, februar 2022

Kilde: NIBIO arealbarometer fra AR5. Gjelder hele kommunen

(<https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/vestfold-og-telemark/kommuner/horten>)

Arealtype	Dekar	%
Jordbruksareal ▾	20 965	29,5
Skog ▾	30 843	43,4
Bebyggelse/samferdsel	13 050	18,4
Annet markslag ▾	6 107	8,6
Ikke kartlagt	0	0
Sum	70 965	100,0

Kilde: Arealressurskart AR5, årsversjon 2020, NIBIO

- Horten kommunes areal er på 70 965 dekar
Av dette er 69014 dekar landareal og 1951 dekar er ferskvann
- Areal dyrka mark er **20 965** dekar (29,5 % av landarealet)
Av den dyrka marka er **20 259** dekar fulldyrka jord (28,5 %) , 81 dekar overflatedyrka jord (0,1%), og 625 dekar innmarksbeite (0,9 %).
- Skogarealet er på **30 843** dekar (43,4 % av landarealet), hvorav **29 484** dekar er produktiv skog (**41,5 %**) og **1 359** dekar er uproduktiv skog (**1,9 %**).
- Resterende areal i Horten er veger og bebygd areal (18,4%), samt snaumark og myr (**5,9 %**).
- I underkant av 5 800 dekar kan dyrkes opp til å bli fulldyrka jord, og holde kravene til klima og jordkvalitet for plantedyrking.
- Den dyrka jorda har svært god (73 %) og god kvalitet (25,7 %), og er derfor svært godt egnet til matproduksjon. 75 % av den dyrka jorda er definert som tørkesterk eller sjelden tørkeutsatt, og har gode egenskaper til å lagre plantetilgjengelig vann. De resterende 25 % av dyrka jord kan ha behov for vanning til spesielle vekster eller i enkelte sesonger.
- Ca. 30 % av den dyrka jorda i Horten er selvdrenert, det vil si at det ikke er behov for grøfting. På de resterende 70 % er det behov for å ha drenering som fungerer.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.2 Jordbruk

2.2.1 Omdisponering av dyrket mark og dyrkbar mark (ressursgrunnlaget)

Det er et stadig økende press på dyrka- og dyrkbar jord til andre formål enn matproduksjon. Det gjelder også for arealene i Horten kommune.

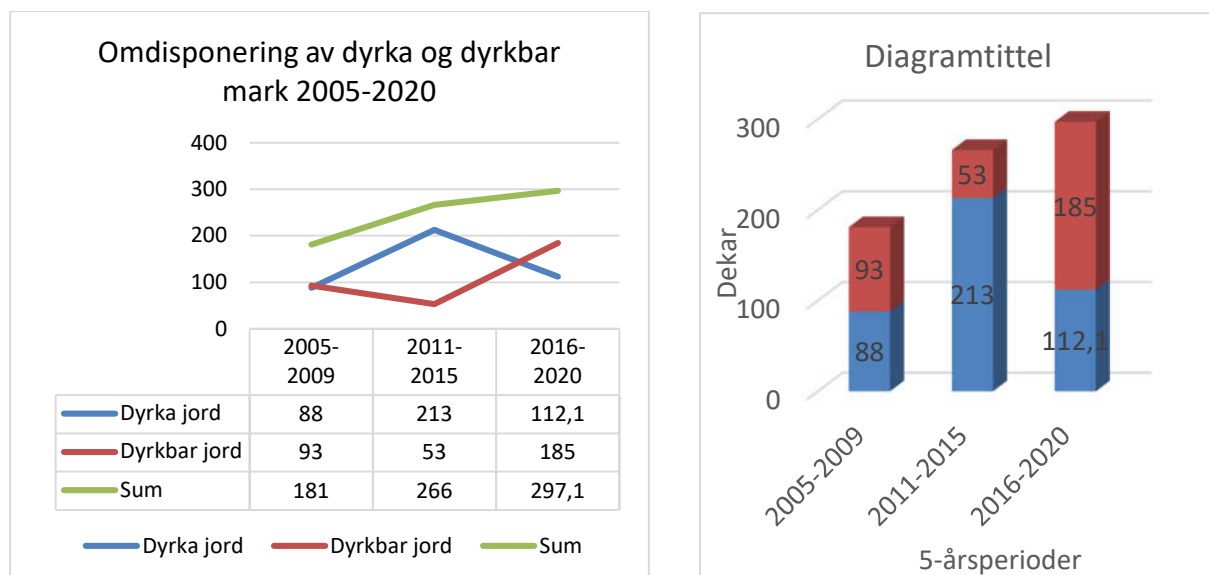
(Stortinget vedtok i 2015 en [nasjonal jordvernstrategi](#) der målet om årlig omdisponering av dyrka jord skal være under 4000 dekar i Norge.)

Nåværende regjering legger opp til, gjennom [Hurdalsplattformen](#), at det langsiktige målet for omdisponering av dyrka mark skal være maksimalt 2000 dekar årlig. Det legges også opp til at jordvern blir et overordnet hensyn i arealforvaltningen.

Hvor mye dyrka og dyrkbar mark som omdisponeres i Horten kommune varierer mellom de ulike år, avhengig av hvilke prosjekter som er aktuelle. Det har gått med mye dyrka og dyrkbar mark til blant annet samferdsel, men også offentlige bygg og næringsbygg har tatt sin del.

Når vi ser på omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i Horten kommune i fem-årsperioder fra 2005 til 2020, har sum areal omdisponert økt i hver periode. I perioden 2011 til 2015 ble det omdisponert 213 dekar dyrka jord og 53 dekar dyrkbar jord, til sammen 266 dekar. I perioden etter, 2016 til 2020 ble det omdisponert 112 dekar dyrka jord og 185 dekar dyrkbar jord, til sammen 297 dekar, altså en økning fra perioden før. Økningen har skjedd til tross for den nasjonale jordvernstrategien fra 2015 som har mål om å redusere nedbygging av dyrka og dyrkbar mark.

I perioden 2015 til 2019 ble det ikke godkjent nydyrking av areal i Horten kommune, men for 2020 og 2021 ble det godkjent 75 dekar (2020) og 4 dekar (2021) til nydyrking (Kilde SSB).



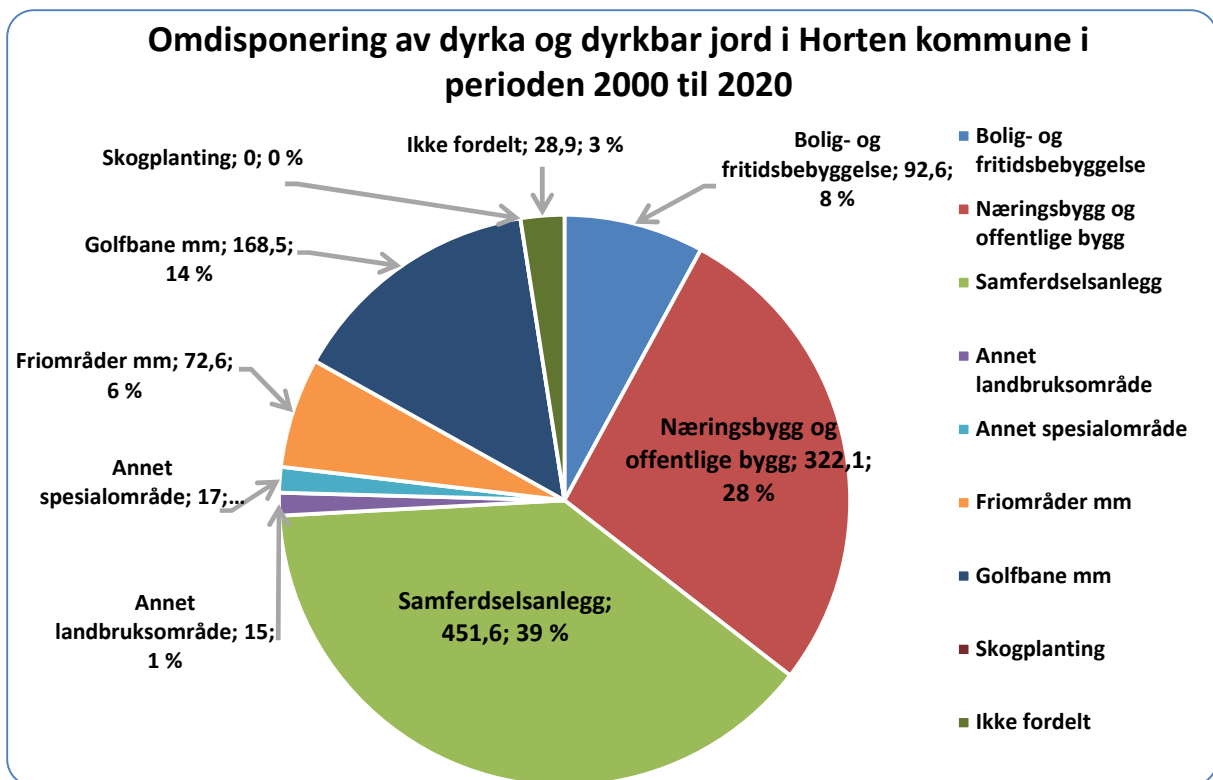
Figur 2. Figuren viser at det har vært en økning i sum omdisponert dyrka og dyrkbar mark i de tre siste fem-årsperioder fra 2005 til 2020.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.2.1.1 Nedbygging av dyrka og dyrkbar jord i Horten kommune i perioden 2000-2020 og i perioden 2015-2020

Statistikk viser at det i perioden 2000 til 2020 har 1168 dekar dyrka og dyrkbar jord blitt omdisponert til andre formål enn jordbruk. Den største andelen av omdisponering til andre formål enn landbruk har gått med til samferdsel med 451 dekar i perioden 2000 til 2020. Til bygg og byggeområder har det gått med 415 dekar, hvorav 322 dekar gikk til næringsbygg og 93 dekar til bolig- og fritidsbebyggelse. I denne perioden ble 169 dekar omdisponert til golfbane. Dette arealet er tilbakeført til landbruksproduksjon, men det kommer ikke fram i statistikk for den perioden. Reguleringsplanen for Borre golfbane er ikke opphevet. Det reelle tallet for omdisponering i denne perioden er derfor 999 dekar.

Ser vi bare på perioden 2014 til 2020, har 50 % av omdisponert areal gått til samferdsel, og 22 % har gått til næringsbygg og offentlige bygg.

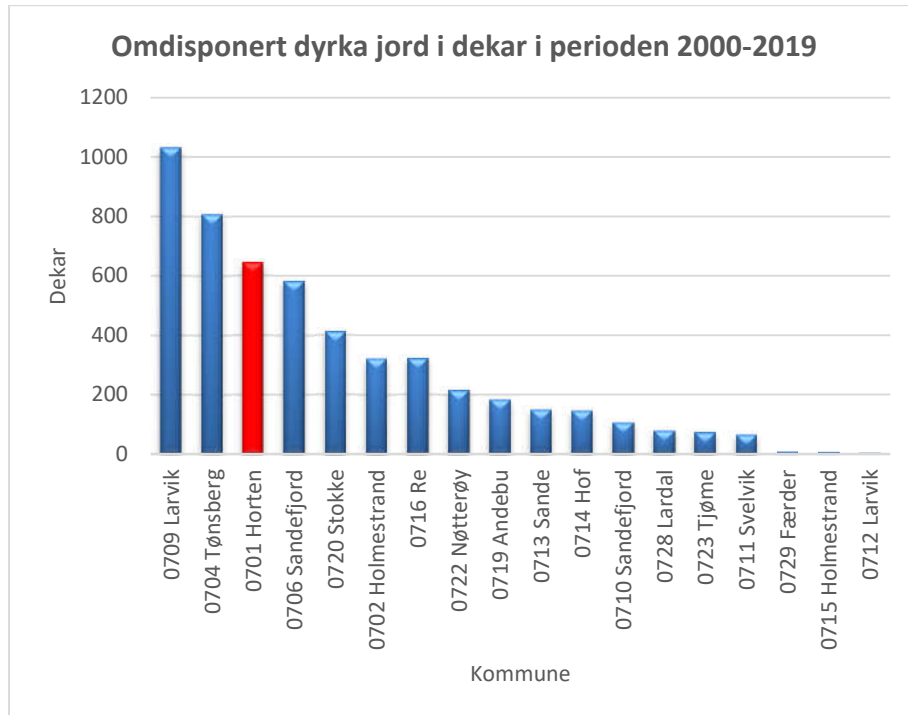


Figur 3. Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord fordelt på formål, i perioden 2000-2020. Kilde: SSB KOSTRA fra 2005, Fylkesmannen før 2005. (Omdisponering ved enkeltvedtak etter jordloven og regulering etter plan- bygningsloven). Areal omdisponert til golf i denne perioden er tilbakeført til landbruk, men reguleringsplan for Borre golfbane er ikkje opphevet.

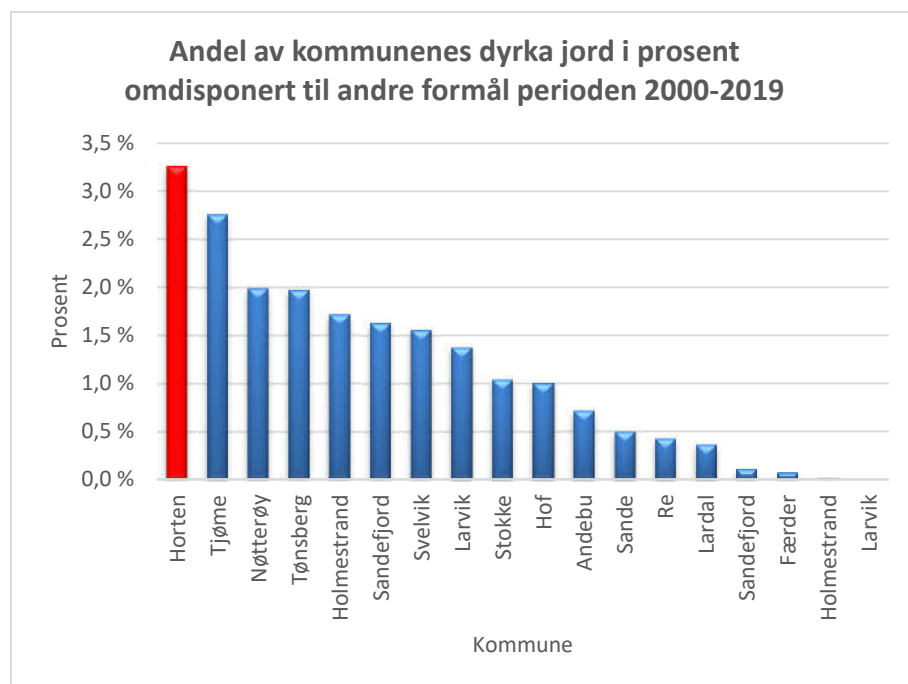
LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.2.1.2 Omdisponering av dyrka jord i perioden 2000-2019 - Sammenligning mellom kommunene i «gamle» Vestfold fylke

En sammenligning mellom kommunene i «gamle» Vestfold fylke, i perioden 2000 til 2019, viser at Horten kommune ligger på en tredje plass når det gjelder omdisponering av dyrka jord i areal. Ser vi på andelen omdisponert dyrka jord i prosent, ligger Horten kommune på en første plass, der 3,3 % av kommunens dyrkede areal er omdisponert i samme periode.



Figur 4. Kommunevis sammenligning av omdisponert areal, perioden 2000-2019.



Figur 5. Kommunevis sammenligning av andel av kommunenes omdisponerte jord i prosent,

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

perioden 2000-2019

2.2.2 Verdiskaping

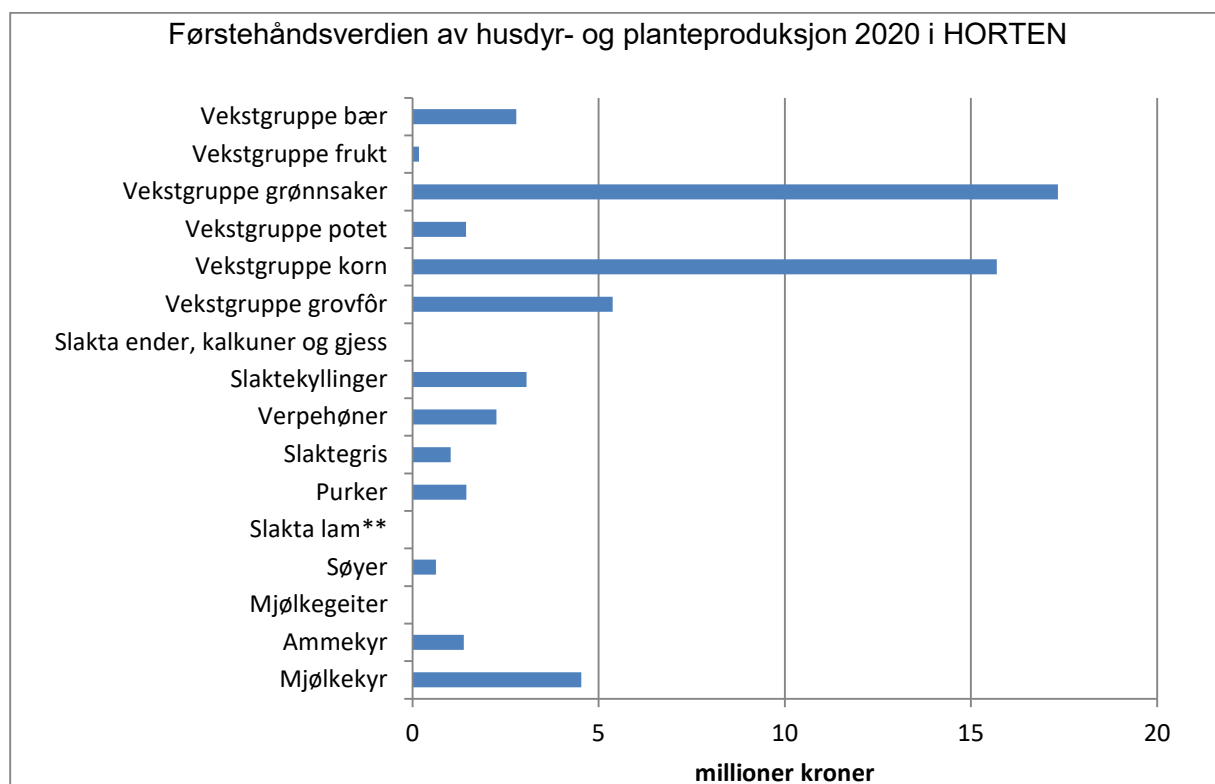
Førstehåndsverdien fra jordbruket i Horten kommune var på 53 millioner kroner i 2020. I 2012 ved forrige landbruksplan var denne verdien på 40 millioner kroner.

Produksjon av potet, grønnsaker, frukt og bær hadde en økning i førstehåndsverdi fra 9 millioner kroner i 2012 til 22 millioner kroner i 2020. Kornproduksjon hadde en økning fra 11 millioner kroner i 2012 til 16 millioner kroner i førstehåndsverdi i 2020.

I tillegg kommer førstehåndsverdien av avvirkning fra skog på 1,3 millioner i 2020.

Tabell 2. Førstehåndsverdi, i kroner, av husdyr- og planteproduksjon 2020 i Horten kommune. Verdi for 2012 i parentes i neste kolonne (Kilde: Landbruksdirektoratet, LIB-søknad produksjonstilskudd)

Produksjon	Mill kr i 2020	Mill kroner i 2012
Storfe	6	(4)
Småfe	1	(0)
Gris	2	(6)
Fjørfe	5	(6)
Grovfôr	5	(3)
Korn	16	(11)
Potet, grønnsaker, frukt og bær	22	(9)
Sum	57	(40)

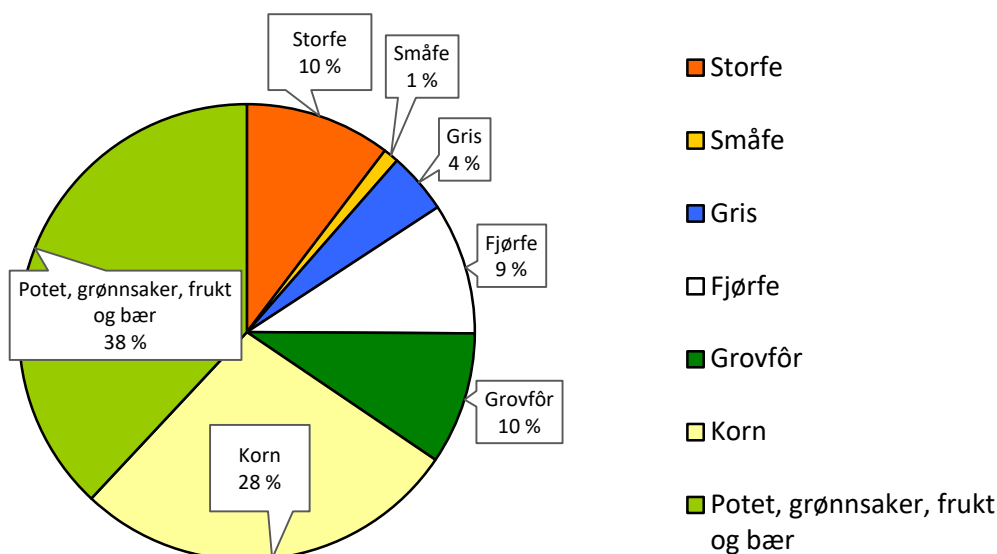


Figur 6. Førstehåndsverdi av husdyr- og planteproduksjon i 2020, vist med liggende stolper. ** Verdien av slakta lam er lagt inn i førstehåndsverdien for søyer og derfor ikke tatt med.

Kilde: Landbruksdirektoratet - Søknad produksjonstilskudd.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Førstehåndsverdien av husdyr- og planteproduksjon 2020 i HORTEN



Kilde: Landbruksdirektoratet - Søknad produksjonstilskudd

Figur 7. Førstehåndsverdi i prosent av husdyr- og planteproduksjon i 2020 i Horten kommune. (Kilde: landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd).

2.2.3 Planteproduksjon - Arealfordeling, driftsenheter og endringer

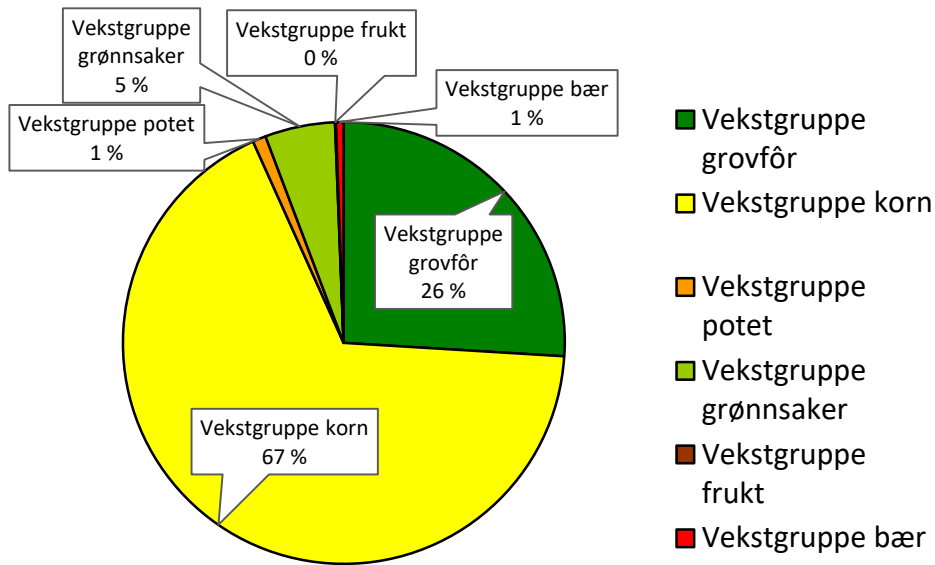
Det var 47 foretak som søkte om produksjonstilskudd i 2020. Av disse var det 45 foretak som drev jordbruksareal. Den største vekstgruppen i 2020 er korn med 67 prosent av arealet i Horten kommune (Tabell 3, Figur 9). Det vil si 3 prosent av arealet i Vestfold og Telemark fylke. I oversikten er ikke overflatedyrket jord og innmarksbeite tatt med.

Tabell 3. Arealfordeling av vekster i Horten 2020, vist andel i prosent og i dekar.

Arealfordeling av vekster i 3801 HORTEN i 2020		
Vekstgruppe	Andel	Dekar
Vekstgruppe korn	67 %	11 374
Vekstgruppe grovfôr	26 %	4 387
Vekstgruppe grønnsaker	5,1 %	867
Vekstgruppe potet	1,0 %	165
Vekstgruppe bær	0,6 %	96
Vekstgruppe frukt	0,1 %	11
Sum	100 %	16 900

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Prosentvis arealfordeling av vekster i Horten i 2020



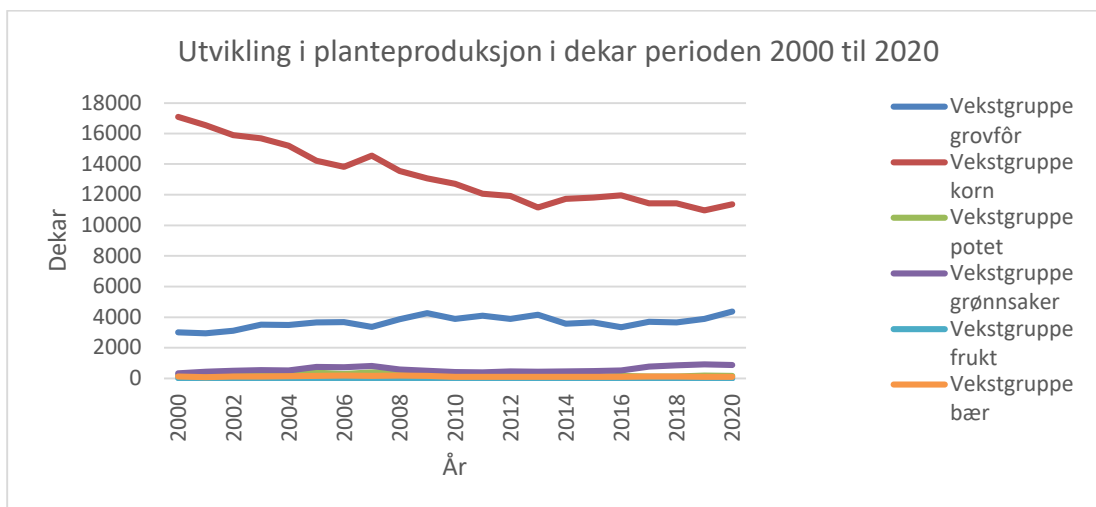
Figur 8. Arealfordeling av vekster i 2020 i Horten. (Kilde: landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd).

2.2.3.1 Endringer i antall foretak med planteproduksjon i perioden 2000 til 2020

Antall foretak med jordbruksproduksjon i drift som søker om produksjonstilskudd i Horten kommune, har i perioden 2000 til 2020 gått ned fra 93 foretak i 2000 til 45 foretak i 2020, en nedgang på 48 foretak.

Kornproduksjon hadde en nedgang i perioden med i overkant av 5 000 dekar.

Grovforareal har hatt en økning i perioden fra 3010 dekar i 2000 til 4387 dekar i 2020, en økning på 1377 dekar.



Figur 9. Utvikling i planteproduksjon i dekar i perioden 2000 til 2020.

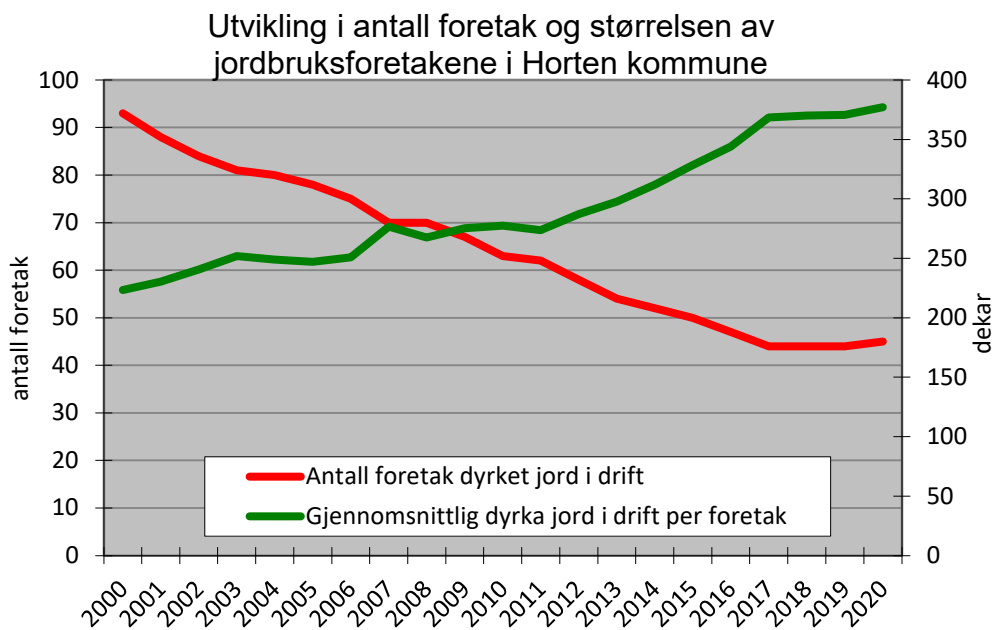
LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Tabell 4. Planteproduksjon, endring antall foretak og areal i Horten kommune perioden 2000 til 2020. Det har vært en økning i antall foretak med grønnsaker og med frukt. Kilde: Landbruksdirektoratet – søknad om produksjonstilskudd.

	2000	2020	Endring
Antall foretak vekstgruppe bær	7	5	-2
Antall foretak vekstgruppe frukt	2	4	+2
Antall foretak vekstgruppe grønnsaker	5	6	+1
Antall foretak vekstgruppe potet	5	5	0
Antall foretak vekstgruppe korn	86	34	-52
Antall foretak vekstgruppe grovfôr	37	24	-13
Antall foretak dyrket jord i drift	93	45	-48
Areal vekstgruppe bær	113	96	-17
Areal vekstgruppe frukt	8	11	+3
Areal vekstgruppe grønnsaker	340	867	+527
Areal vekstgruppe potet	192	165	-27
Areal vekstgruppe korn	17086	11374	-5712
Areal vekstgruppe grovfôr	3010	4387	1377
Dyrket jord i drift	20773	16972	-3801

2.2.3.2 Utvikling av foretaksstørrelse på bruk i drift

Snitt-størrelsen på foretakenes dyrket mark i drift har i perioden 2000 til 2020 økt fra 220 dekar i 2000 til 377 dekar i 2020, en økning på 157 dekar. I samme perioden har antallet foretak med jordbruksproduksjon gått ned fra 93 til 45.



Figur 10. utvikling i antall foretak og størrelsen av jordbruksforetakene i Horten kommune perioden 2000 til 2020. Kilde: Landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.2.4 Husdyrproduksjon

Antall foretak med husdyrproduksjon har gått ned i perioden 2000 til 2020 i alle produsentgruppene med unntak av sau.

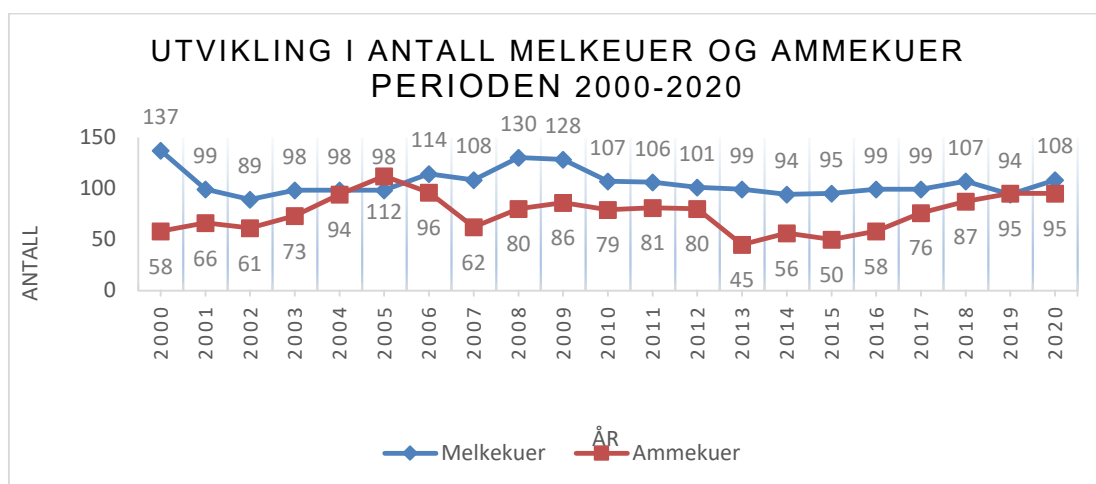
Antall melkekuer har en nedgang fra 137 melkekuer i 2000 til 94 melkekuer i 2020. Antall ammekuer har økt fra 58 ammekuer i 2000 til 95 ammekuer i 2020, men det har vært stor variasjon i antall i denne perioden.

For slaktekylling og ender, kalkuner og gjess har det vært noe produksjon i enkelte år, men det har ikke vært en stabil produksjon over år.

Det har vært en økning i antall søyer og antall slaktet lam i perioden 2000 til 2020.

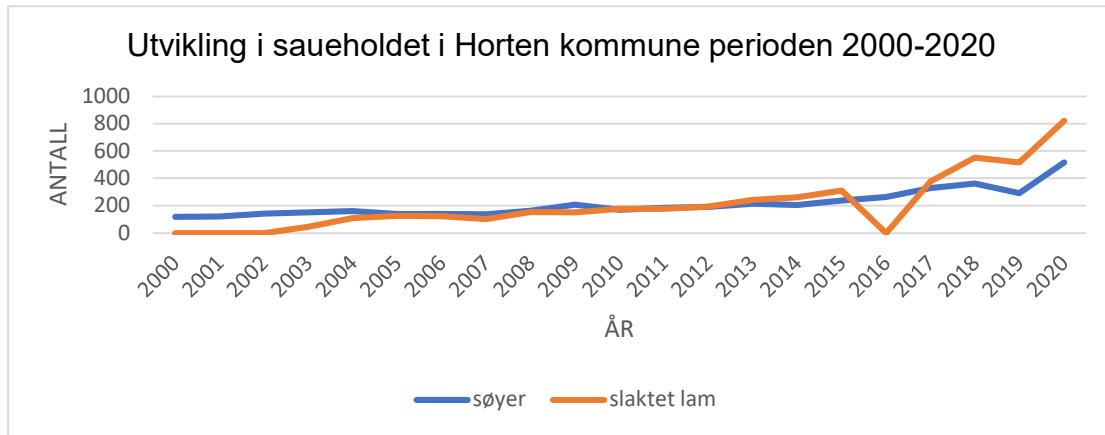
Tabell 5. Husdyrproduksjon i Horten i 2020

Husdyrproduksjon i 3801 HORTEN i 2020		
	Antall foretak	Antall dyr
Mjølkekyr	2	108
Ammekyr	7	95
Mjølkegeiter	0	0
Søyer	10	517
Slakta lam	11	820
Purker	2	58
Slaktegris	1	518
Verpehøner	4	7780
Slaktekyllinger	1	122435
Slakta ender, kalkuner og gjess	0	0

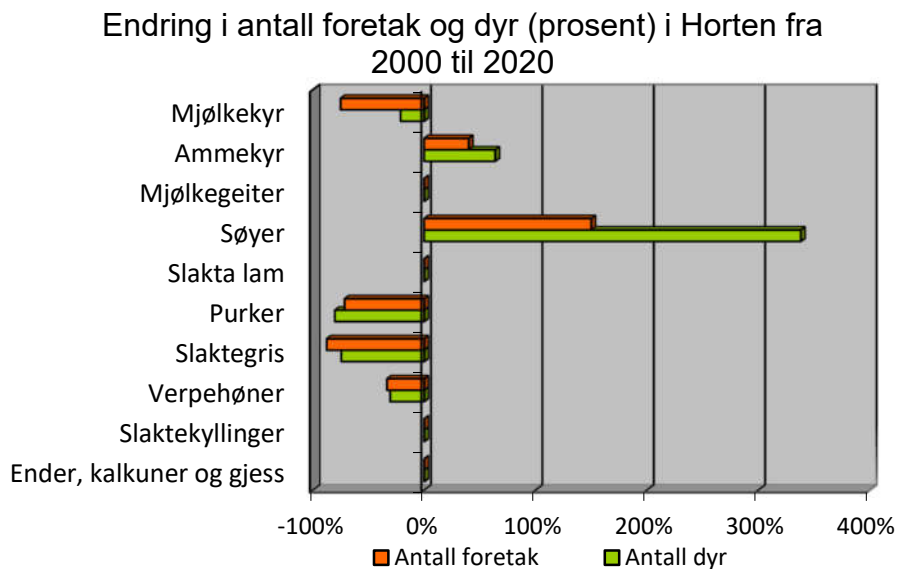


Figur 11. Utvikling i storfeproduksjon perioden 2000-2020.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021



Figur 12. Utvikling i saueholdet i Horten kommune, perioden 2000-2020 viser en økning.



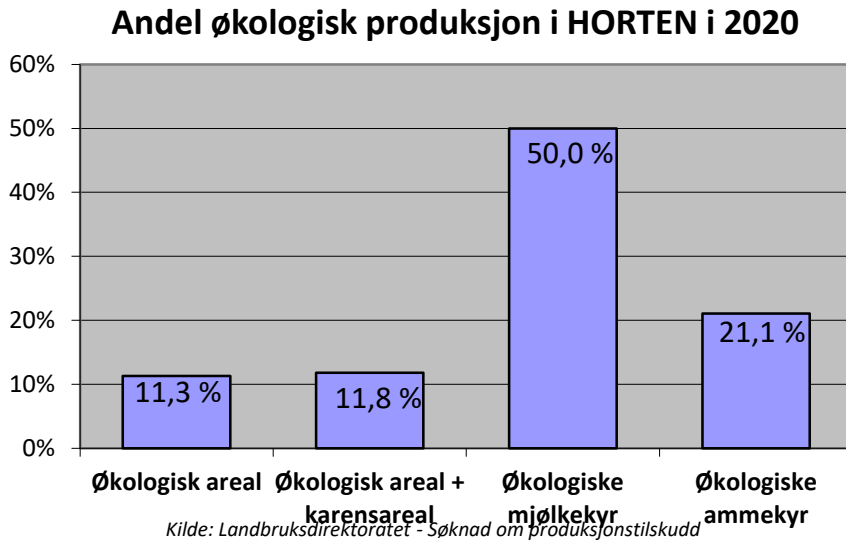
Figur 13. Endring i prosent i antall foretak og dyr i Horten fra 2000 til 2020. Antall foretak og antall dyr for produksjonene ammekyr og søyer har økt i perioden. Antall foretak og antall dyr i produksjonene med mjølkekyr, purker, slaktegris og verpehøner hadde en nedgang i samme periode. Kilde: Landbruksdirektoratet – søknad om produksjonstilskudd.

2.2.5 Økologisk produksjon

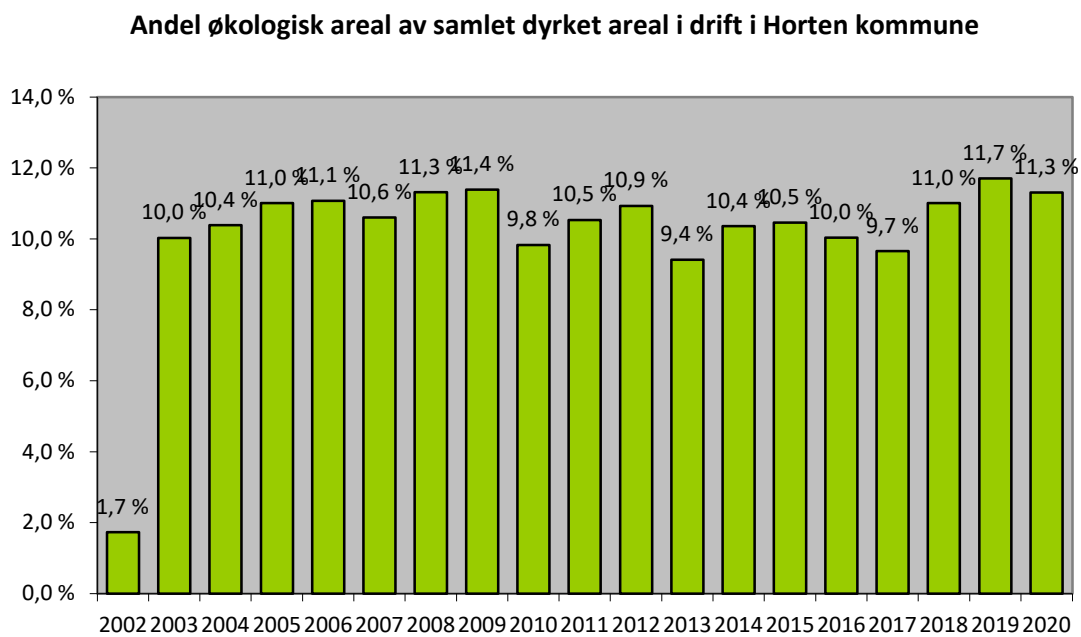
Horten kommune er blant de største kommunene på økologisk areal i Vestfold og Telemark fylke. Arealet har holdt seg stabilt på mellom 10 til i underkant av 12 prosent økologisk areal i perioden 2003 til 2020. Sande Bruk og Bastøy er blant foretakene som bidrar til dette.

I en sammenligning mellom kommunene i Vestfold og Telemark, er Horten kommune med i *topp 15* i økologisk areal, med 1908 dekar dyrka mark i 2020. For andel i prosent er Horten på en god 3.plass i fylket med 11,3 % av dyrket mark som dyrkes økologisk. Det er bare Kragerø og Nissedal som har større prosentvis andel økologisk dyrket mark i kommunen.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021



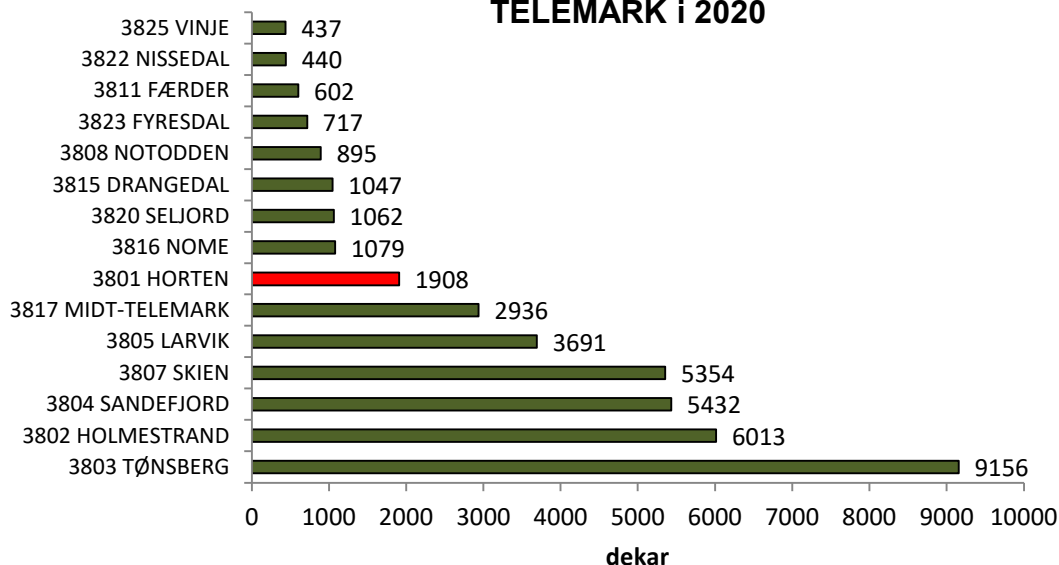
Figur 14. Andel økologisk produksjon hos foretak som søker produksjonstilskudd i 2020.



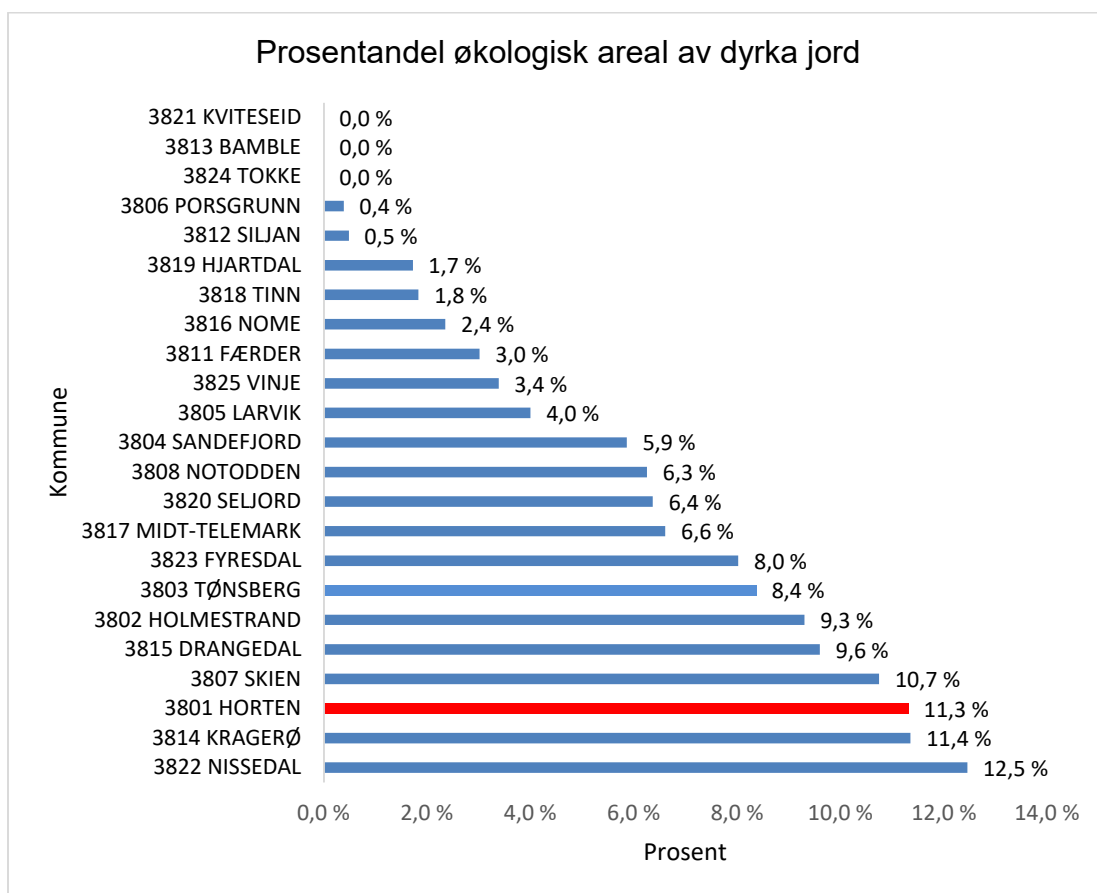
Figur 15. Andel økologisk areal i prosent av samlet dyrket areal i drift i Horten kommune for perioden 2002 til 2020. (Kilde: Landbruksdirektoratet – søknad om produksjonstilskudd).

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Topp 15 Økologisk areal i kommunene i VESTFOLD OG TELEMARK i 2020



Figur 16. Kommuner blant «topp 15» i økologisk areal i Vestfold og Telemark 2020. (Kilde: landbruksdirektoratet – søknad om produksjonstilskudd).



Figur 17. Rangering i Vestfold og Telemark fylke i 2020 av prosentandel økologisk areal av dyrka jord i hver enkelt kommune.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.2.6 Leiejord

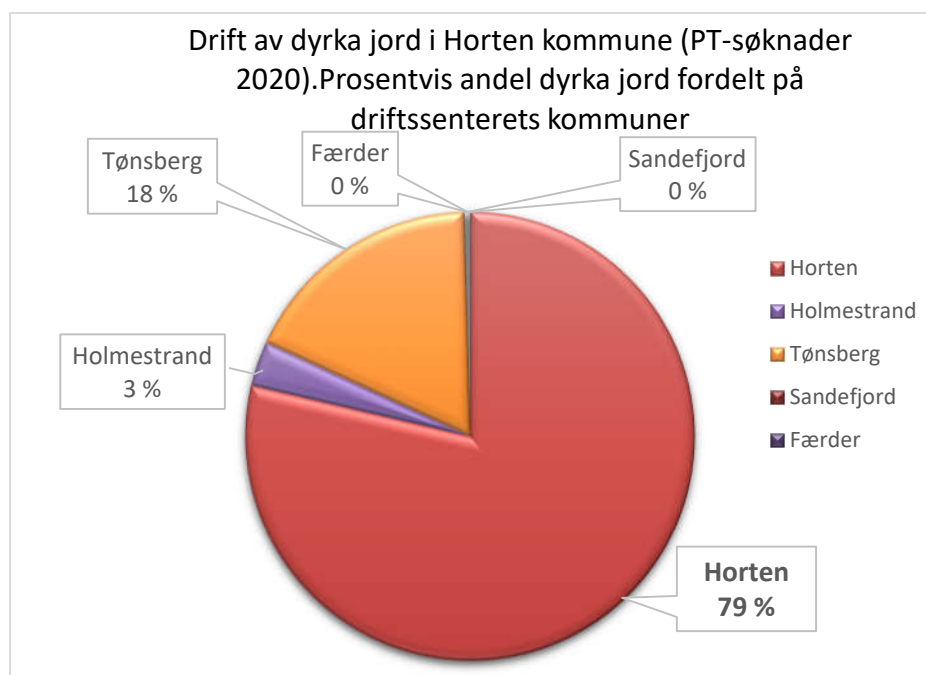
Den som eier dyrket mark, har ansvar for at jorda blir drevet, enten ved å drive selv eller ved å leie ut den dyrka jorda til andre foretak som driver jordbruksproduksjon. Ved søknad om produksjonstilskudd fører foretaket opp arealer på alle eiendommene foretaket driver, både arealer i egen kommune og arealer i andre kommuner.

Ved søknadsomgangen i 2020 ble det søkt om produksjonstilskudd på 18 997 dekar fulldyrka jord, 60 dekar overflatedyrka jord, og 464 dekar innmarksbeite i 2020, til sammen 19521 dekar av den dyrka jorda i Horten kommune.

79% av Horten kommunens dyrka areal ble driftet av foretak med driftssenter i Horten kommune (14942 dekar fulldyrket jord, samt 58 dekar overflatedyrket og 420 dekar innmarksbeite). Det resterende arealet ble driftet av foretak med driftssenter i kommunene Tønsberg (3363 dekar, 18%), Holmestrand (610 dekar, 3%), Færder (50 dekar) og Sandefjord (32 dekar) (tallene er hentet fra Landbruksdirektoratet, søknad om produksjonstilskudd 2020).

Tabell 6. Areal dyrka jord i dekar, beliggende i Horten kommune, fordelt på kommuner for driftssenterets plassering (fra PT-søknad 2020).

	Horten	Holmestrand	Tønsberg	Sandefjord	Færder	Sum
Innmarks-beite	420	1	43	0	0	464
Overflate-dyrket	58	2	0	0	0	60
Fulldyrket	14942	610	3363	32	50	18997
Sum areal	15420	613	3406	32	50	19521



Figur 18. Drift av dyrka jord i Horten kommune fordelt på driftssenterets kommune.

2.3 Skogbruk

2.3.1 Kort beskrivelse av skogforholdene i kommunen

Skogen i Horten er i landsmålestokk viktig på grunn av den store andelen høyproduktiv skogsmark og forekomst av miljøverdier.

Løvskog

Horten har et klima og jordsmonn som egner seg for løvskog. Det er stor etterspørsel etter løvskogsvirke av god kvalitet. Samtidig er det økende fokus på ulike alternativer for biobrensel i form av ved, pellets og flis.

Det må settes inn ressurser på ungskogspleie for å kunne produsere kvalitetsvirke. Ungskogspleie og foryngelse av skog er viktig når målet er å produsere store mengder trevirke av prima kvalitet.

Biologisk mangfold

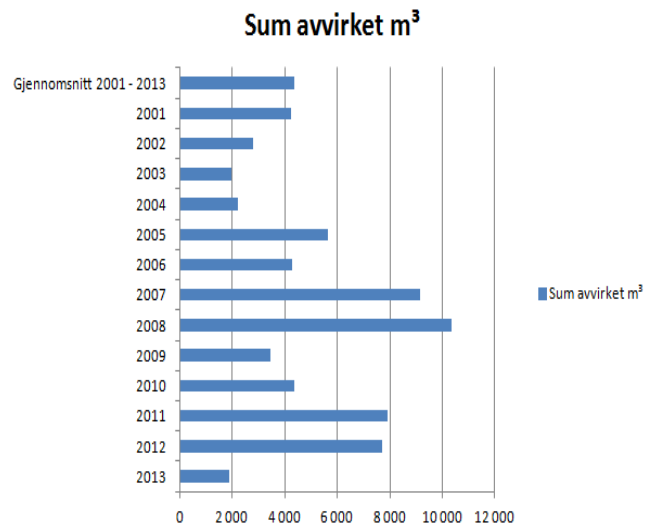
Det er foretatt kartlegging av biologisk mangfold i kommunen samt foretatt skogtakst med registrering av miljøverdier i skogen.

Kulturminner

Det er foretatt registrering av kulturminner i utmark. Registreringene finnes på et sømløst kart med Tønsberg kommune, men er ikke registrert i Askeladden (Riksantikvarens offisielle database over fredete kulturminner og kulturmiljøer i Norge).

2.3.2 Hovedtall

Totalt skogareal	: 25 740 daa
Produktiv skogareal	: 22 570 daa
Volum, produktiv skogsmark:	216 000 m ³
Samlet årlig tilvekst	: 9 900 m ³
Balansekvantum	: 7 500 m ³
Middel produksjonsevne	: 0,58 m ³
(Data fra skogtakst 2001.)	

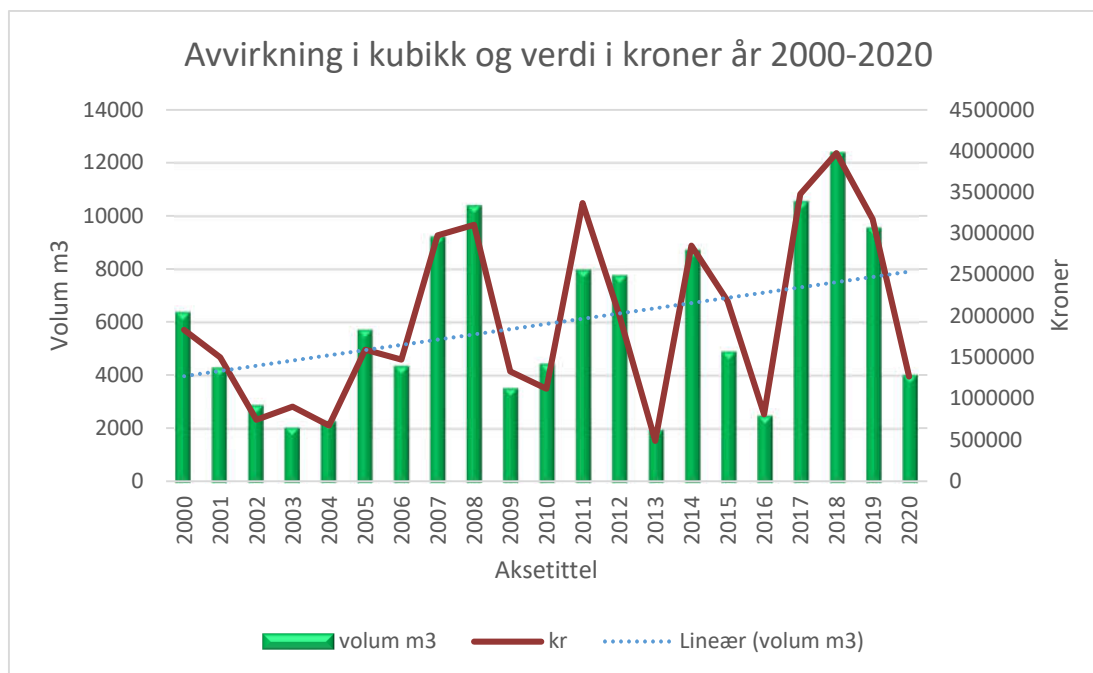


Den gjennomsnittlige avvirkningen i perioden 2001 – 2013 var 4 200 m³. Dette er lavere enn produksjonspotensialet tilsier. Skogeierne i Horten avvirker mest når det er gode tømmerpriser. Lauvskogandelen er økende. Dette kommer av nedgang i planting av gran etter hogst, samt endringer i klimaet til gunst for mer varmekjære lauvtrær.

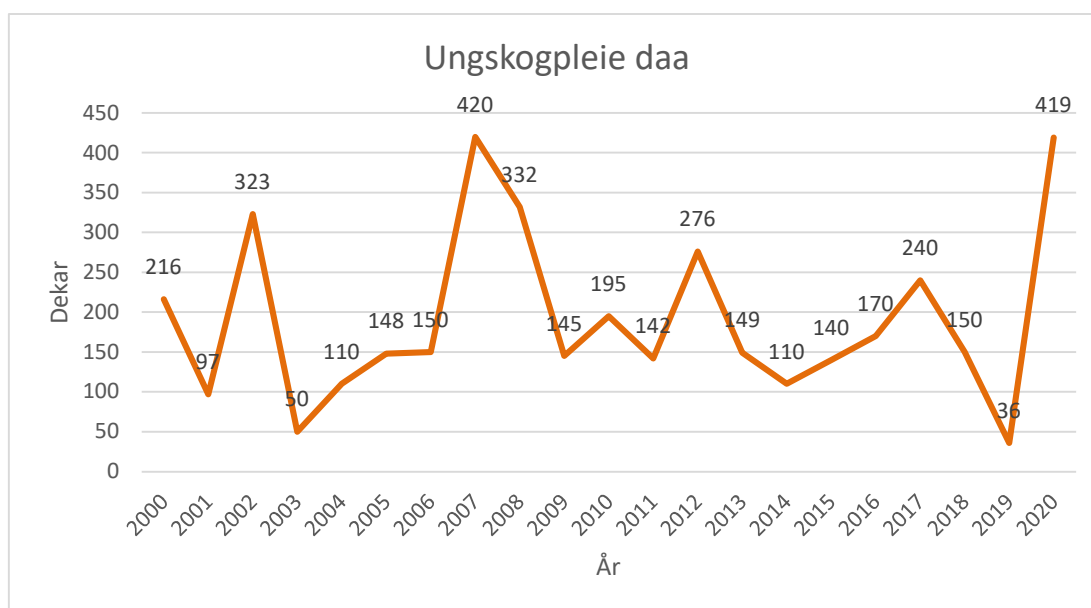
LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Tabell 7. Kubikkmasse prosentvis fordeling på treslag

TRESLAG	SKOGTAKST 1998	SKOGTAKST 2001
Gran	54	48
Lauvtrær	37	45
Furu	9	7

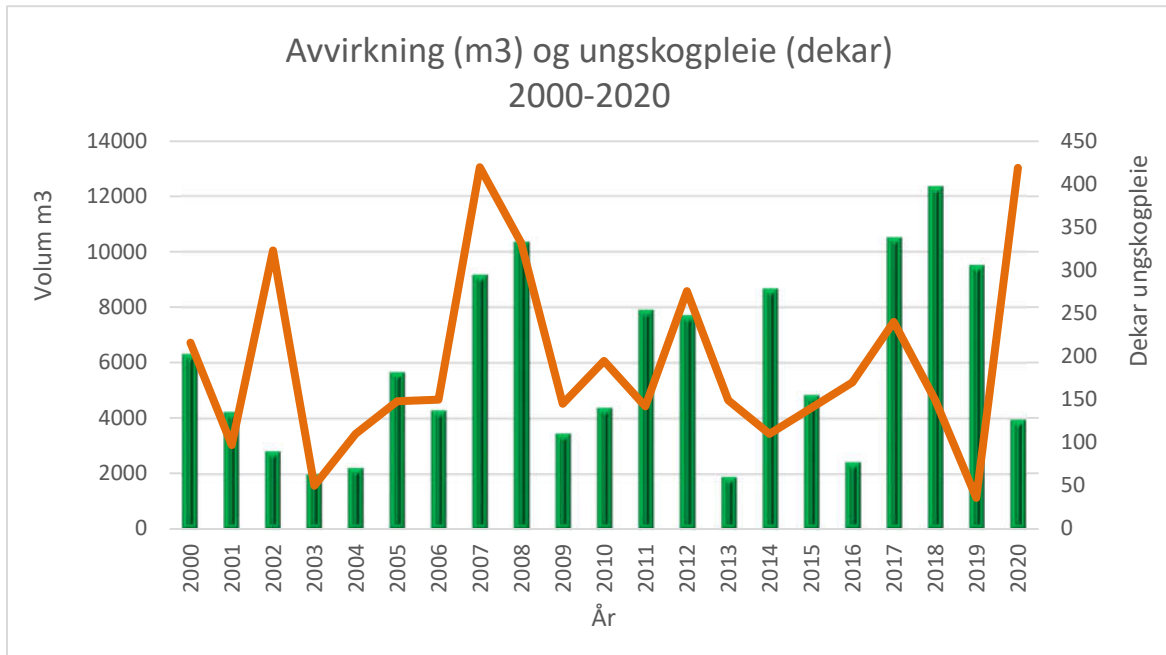


Figur 19. Avvirkning i kubikk og verdi i kroner årene 2000 til 2020

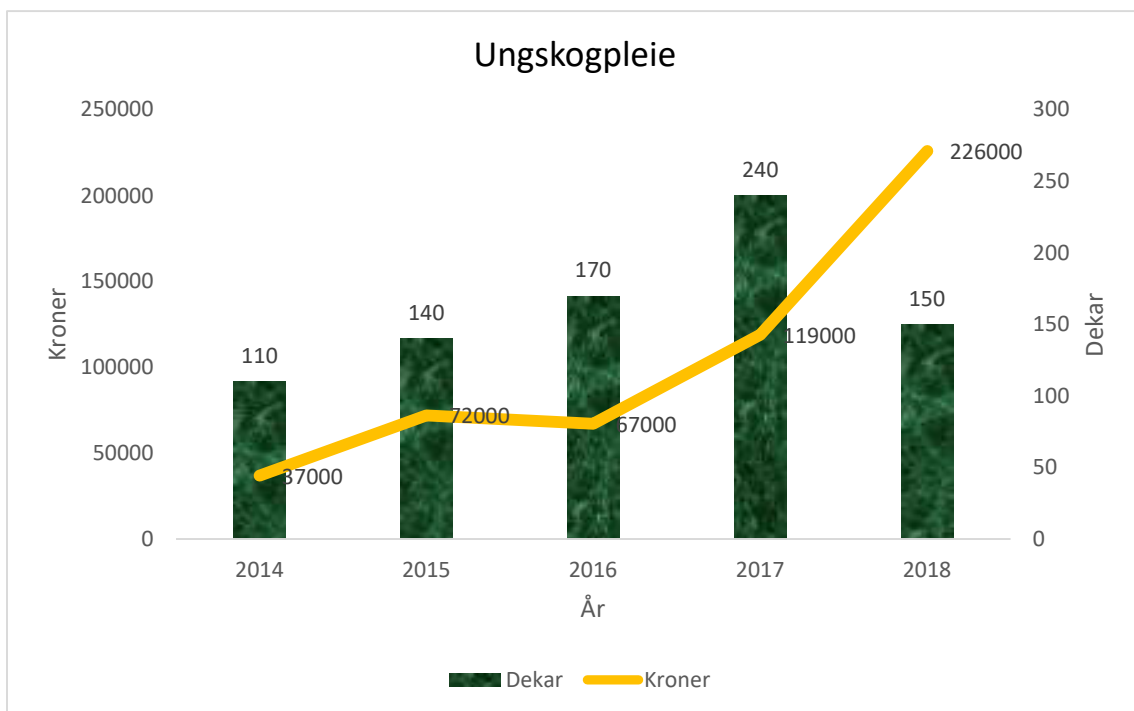


Figur 20. Antall dekar ungskogpleie pr. år i perioden 2000 til 2020

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021



Figur 21. Årlig avvirkning av tømmer i m³, i perioden 2000-2020, sammenstilt med antall dekar ungskogpleie.



Figur 22. Ungskogpleie perioden 2014 til 2018, antall dekar og kostnad per år. (Kilde: SSB)

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

2.4 Forvaltningen

Kommunen forvalter en rekke tilskuddsordninger på vegne av staten. Den viktigste tilskuddsordningen for foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon er produksjonstilskudd. Da forrige landbruksplan ble vedtatt var søknadsfristen for produksjonstilskudd den 20.januar og 20.august. Tidspunkt for søknadsfristene er endret til 15. mars og 15. oktober.

Tidligere ble søknadene sendt til kommunen på papir, men nå blir det meste levert elektronisk i systemet til [Landbruksdirektoratet](#). Gårdbrukerne i Horten kommune har vært gode til å tilpasse seg nye systemer med elektronisk innsending av søknader.

Tabell 8. Oversikt over tilskuddsordninger. Behandling av søknader om landbruksmidler (enkeltvedtak) i Horten kommune 2020. *Søknadstidspunkt for produksjonstilskudd er endret fra januar og august, til mars og oktober. Utbetaling skjer nå samlet mot tidligere to ganger i året.

.** Søknader ikke ferdigbehandlet.

TYPER TILSKUDD OG FOND	Antall saker 2020	Beløp 2020	Antall saker og Beløp i 2013 i parentes	
Produksjonstilskudd, vinter*	20	3 323 500	(28)	(1 900 000)
Produksjonstilskudd, høst*	47	7 022 500	(57)	(6 000 000)
Spesielle Miljøtilskudd i Landbruket (SMIL)	7	430 000	(6)	(256 000)
Regionalt Miljø Program (RMP)	29	1 250 500	(36)	(875 000)
Skogfond	16	326 000	(20)	(200 000)
Grøftetilskudd	6	596 500	(8)	(726 000)
Innovasjon Norge	3	1 550 000	(4)	(500 000)
Avlingsskadeerstatning	2	**	(2)	(300 000)
Avløsning ved sykdom	2	25 000	(6)	(140 000)
Tidligpensjon jordbrukere	0	0	(1)	(100 000)
Sum	132	14 524 000	(168)	(11 000 000)

Tabell 9. Vedtak innen landbruksforvaltning Horten kommune

FORVALTNINGSVEDTAK	ANTALL (2020)	ANTALL (2013)	BEHANDLET AV
Jordlova	3	(15)	Administrasjonen (Adm.)
Viltloven	4	(0)	Adm.
Konsesjonsloven	2	(4)	Adm.
Naturmangfoldloven	2	(0)	Adm.
Jordlova	5	(0)	Hovedutvalg for klima, miljø og kommunalteknikk(HKMK)
Viltloven	1	(4)	HKMK/Kommunestyre
Konsesjonsloven	1	(0)	HKMK/Kommunestyre
Naturmangfoldloven	1	(1)	HKMK /Kommunestyre
SUM	19	24	

3 OVERORDNEDE POLITISKE RAMMEBETINGELSER OG VIRKEMIDLER

Nedenfor er de mest sentrale dokumentene innenfor landbrukspolitikken listet opp innenfor hvert nivå, etter årstall, med de nyeste øverst for hvert nivå.

3.1 Internasjonale føringer

Det er nasjonal handlefrihet til å utforme egen politikk på landbruksområdet, når det skjer innenfor rammene av internasjonale rammeverk og avtaler om handel. Skognæringen konkurrerer fritt på det internasjonale markedet. For å sikre god avkastning på massevirket nasjonalt er man avhengig av en konkurransedyktig skogindustri.

Regjeringen har bestemt at [FNs 17 bærekraftsmål](#), med delmål, er førende for den nasjonale politikken fram mot år 2030. Det gjenspeiler seg i dokumentene opplistet nedenfor, både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Bærekraftmålene er en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen, og kommunene, inklusive landbruket som har en viktig rolle for at målene skal nås.



For assets and information mail to TheGlobalGoals@trollback.com TROLLBÄCK - COMPANY +1212.5291010

Figur 23. FNs 17 bærekraftsmål. (Kilde Regjeringen.no <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/mat/fns-barekraftmal/norges-oppfolging-av-fns-barekraftmal/id2538122/>)

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Målene som har størst betydning for landbruket er opplistet nedenfor:

- *Bærekraftsmål nr. 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk.*
- *Bærekraftsmål nr. 13 - Stoppe klimaendringene: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.*
- *Bærekraftsmål nr. 14 - Livet i havet. Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling, og*
- *Bærekraftsmål nr. 15 - Livet på land: Verne, tilbakeføre og fremme bærekraftig bruk av økosystem, sikre bærekraftig skogforvaltning, motvirke ørkenspreiing, stanse og reversere landforringing og stanse tap av artsmangfold.*

I tillegg til FNs bærekraftsmål, har Norge gjennom internasjonale klima- og miljøavtaler forpliktet jordbrukssektoren til å sikre miljøverdier og ta miljøhensyn.

For klima og luft utgjør FNs klimakonvensjon ([UNFCCC](#)) rammeverket for internasjonalt klimasamarbeid, blant annet gjennom [Parisavtalen](#). I avtalen ble landene enige om å holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 °C over førindustrielt nivå og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 °C. Norge har ratifisert Paris-avtalen og har meldt inn et mål om at utslippene av klimagasser skal reduseres med minst 40 prosent i perioden 1990-2030, jf. Meld. St. 13 (2014-2015) Ny utslippsforpliktelse for 2030- en felles løsning med EU.

For naturmangfold gjelder FNs konvensjon for biologisk mangfold (CBD) har som formål å bevare det biologiske mangfoldet, sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser og en rimelig og rettferdig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av genetiske ressurser. Under konvensjonen har Norge forpliktet seg til [Aichi-målene](#), som er globale mål for å stoppe tapet av naturmangfold innen 2020. Det pågår et arbeid for å utvikle nye globale mål for biologisk mangfold for perioden etter 2020.

Når det gjelder vann, er det EUs rammedirektiv for vann (fra 2000) som er førende for forvaltning av vannforekomstene. Hovedformålet med vanddirektivet er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, og om nødvendig iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å sikre miljøtilstanden i ferskvann, grunnvann og kystvann. Det skal settes miljømål som skal være konkrete og målbare. Forvaltningen av vann skal være helhetlig fra fjell til fjord, samordnet på tvers av sektorer, systematisk, kunnskapsbasert, og tilrettelagt for bred medvirkning. Som følge av EUs vanddirektiv er det utarbeidet regionale vannforvaltningsplaner (se under *Regionale føringer*).

3.2 Nasjonale føringer

Alle land har behov for en sikker og trygg tilgang til mat for sin befolkning. Derfor er matproduksjon et sentralt politisk område i de fleste land, også i Norge. Landbruket er en «politisk næring» og rammene for næringen bestemmes i stor grad av nasjonal politikk. Statens mål med landbruket beskrives i stortingsmeldinger. I tillegg forhandler landbrukets organisasjoner med Staten om de økonomiske rammene for matproduksjonen og hvordan midlene skal fordeles hvert år ([Jordbruksoppgjøret](#)).

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Hver regjering legger fram en erklæring om hvilke mål og prioriteringer regjeringen har for regjeringsperioden de er inne i. [Hurdalsplattformen](#) er grunnlaget for nåværende regjering.

Det legges blant annet vekt på trygg matproduksjon på norske ressurser og at selvforsyningsgraden skal være på 50 %. Odelslov, Jordlov og konsesjonslov skal fortsatt være ramme for eiendomspolitikken og jordvern skal være et overordnet hensyn i arealforvaltningen. Frivillig vern av skog skal videreføres.

2021 Miljø

- **Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv**

Den helhetlige [tiltaksplanen for Oslofjorden](#) viser de viktigste prioriteringene for et bedre miljø i Oslofjorden fram mot 2026. Målet med planen er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at naturmangfoldet i fjorden skal ivaretas.

Jordbruk er nevnt som en av påvirkningsfaktorene på miljøet i fjorden, og det legges derfor opp til å iverksette tiltak for å redusere avrenning av næringssalter og jordpartikler fra jordbruksarealer. Alle vassdragene i Horten kommune har avrenning til Oslofjorden, og dermed må det legges opp til at jordbruket i kommunen må ta sin del av ansvaret for å få en renere fjord.

2021 Jordvern

- **Oppdatert jordvernstrategi, Prop. 200 S (2020–2021), Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2021 m.m.)**

[Oppdatert jordvernstrategi](#) ble lagt fram i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2021. Jordsmonnet er vurdert å ha verdi for natur og samfunn; for å dyrke mat, opprettholde naturmangfold, regulere vannets kretsløp, binde karbon og skape verdier, arbeidsplasser og gode lokalsamfunn. Derfor sees jordvern på som en overordnet samfunnsinteresse, med tanke på trusler mot verdens matproduksjon. I oppdatert jordvernstrategi legges det føringer for en del tiltak for å fremme vern av dyrka jord, samt at det skal bli et sterkere vern av de viktigste jordbruksarealene.

Regjeringen foreslår at den årlige omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 dekar, og at målet skal være nådd innen 2025.

- **(2021) LMD (Landbruks- og matdepartementet. Brev til landets kommuner og fylkeskommuner - Jordvern og FNs bærekraftsmål**

[Brev](#) fra Landbruks- og matministeren viser til kommunens viktige rolle for å ivareta jordvern i kommunenes arealplanlegging. Matjord er gull verdt, og det å ta vare på den er veldig viktig for å sikre et levende og aktivt landbruk i hele landet, både i dag og for kommende generasjoner.

2021 Klima

- **Meld. St. 13 (2020–2021) Klimaplan for 2021–2030 (Klimameldingen 2021)**

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Når det gjelder jordbrukets rolle i klimaarbeidet viser [Klimaplan for 2021-2030](#) til intensjonsavtalen med organisasjonene i jordbruket. Klimaeffekten av jordbruksoppjøret synliggjøres i de årlige proposisjonene i jordbruksavtalen. Arbeidet med sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold skal styrkes og videreutvikles, og arbeidet med å redusere matsvinn skal styrkes.

Det vises til at skogen er viktig for CO₂ opptak og som leverandør av råvarer og fornybar energi som kan erstatte produkt fra andre sektorer som har høyere utslipp av CO₂. Skogen og grønne areal er viktig for karbonlagring. Klimaplanen viser til en rekke tiltak for å øke opptak av CO₂ i skog, og for å ta vare på karbonlageret i jordsmonnet i skog, jordbruksareal og andre grønne areal. Dette vil være viktige bidrag for å nå klimamåla for 2030, men i enda større grad for å nå de langsiktige klimamålene.

Klimaplanen legger opp til at det skal kuttes utslipp fra nedbygging ved å redusere nedbygging av skog, myr og jordbruksareal. Utslipp fra annen arealbruk skal ned, ved å fremme overgang fra torvbaserte produkt til torvfrie produkt, samt greie ut om avgift på utslipp av klimagasser fra torvuttak, og innføre forbud mot å åpne nye torvuttak. Restaurering av myr og våtmark vil fortsette.

- **Landbrukets klimaplan 2021-2030 (2020)**

[Landbrukets klimaplan](#) ble vedtatt i Norges Bondelag i 2020, og kan knyttes til *Stortingsmelding nr. 13 (Klimaplan 2021)*. Planen skal oppdateres årlig med ny kunnskap om tiltak, og skal brukes som et rapporteringsverktøy for landbrukets klimaregnskap.

Planen har åtte satsingsområder for nå målet om å kutte klimagassutslipp og øke opptaket av karbon i jord fra 2021 til 2030:

1. Utrulling av klimakalkulator og økt satsing på klimarådgiving: Alle gårdsbruk tar i bruk klimakalkulatoren og får tilbud om klimarådgiving innen utgangen
2. Mer klimavennlig og bærekraftig føring, avl og friskere husdyr: Målretta innsats for bedre grovførkvalitet, husdyravl innen storfe, småfe og gris, friskere dyr som gir lavere klimaavtrykk og bruk av tilsetningsstoffer i fôr.
3. Fossilfri maskinpark: Fossilt drivstoff erstattes med biodrivstoff eller maskiner som går på elektrisitet, biogass eller hydrogen.
4. Fossilfri oppvarming: Landbruket går over til fossilfrie oppvarmingskilder.
5. Bedre bruk av gjødsla og god agronomi: Bedre utnyttelse av gjødsla gjennom mer miljøvennlige spredemetoder, bedre lagringskapasitet og spredetidspunkt, gradvis innfasing av dekke på gjødsellager og flere småskala biogassanlegg på gårdsbruk. God drenering gir også lavere klimagassutslipp
6. Bruk av husdyrgjødsel som råstoff i industrielle biogassanlegg: Økt bruk av husdyrgjødsel til biogassproduksjon bidrar til reduksjon av klimagassutslipp både i landbruket og andre sektorer.
7. Jorda som karbonlager: Bruk av fangvekster, biokull og beiting kan bidra til å ta karbon ut av atmosfæren og lagre det i plantebiomasse og jord.
8. Ny klimateknologi: Utvikling og innfasing av ny teknologi som reduserer klimagassutslipp og øker lagringen av karbon.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

- **Intensjonsavtale mellom jordbruket og regjeringen om reduserte klimagassutslipp og økt opptak av karbon fra jordbruket for perioden 2021-2030.**

Jordbruket som næring (v/ Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukerlag) har inngått en [intensjonsavtale](#) med regjeringen om å arbeide for å redusere klimagassutslipp, og øke opptak av karbon i jordbruket. I denne avtalen har jordbruket ansvar for tiltak som fører til reduksjoner i klimagassutslipp og økte karbonopptak i perioden 2021-2030. Det er satt et mål om at utslippene skal reduseres med 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter for perioden 2021-2030. Aktuelle tiltak for å nå målene er avlsarbeid, bedre gjødselhåndtering, samt overgang til fossilfri oppvarming og energibruk i jordbruket.

Jordbrukets viktigste oppgave i klimasammenheng er å redusere klimagassutslippene per produsert enhet, i tillegg til å øke opptaket av CO₂ og tilpasse produksjonen til et klima i endring.

- **Klimakur 2030 - Tiltak og virkemidler mot 2030**

Norge har inngått en avtale med EU om å redusere ikke-kvotepliktige utslipp med 40 prosent i 2030 sammenlignet med 2005. Rapporten [Klimakur 2030-Tiltak og virkemidler](#) har utredet tiltak for alle ikke-kvotepliktige utslipp av klimagasser, og tiltak som øker opptaket og reduserer utslipp fra skog og annen arealbruk. Klimakur 2030 gir et kunnskapsgrunnlag for Norges videre arbeid med å redusere utslippene.

For **jordbruk** er det beregnet et potensial for reduksjon av utslipp i perioden 2021-2030 på til sammen 5,1 millioner tonn CO₂-ekv. En del av tiltakene innen jordbruk forbedrer produksjon og ressursutnyttelse. Dette gjelder ulike gjødseltiltak, bruk av husdyrgjødsel til biogassproduksjon, forbedret dyrehelse, fruktbarhet og avl, økt beiting for melkeku, drenering og førtiltak. Det er jordbruksforetakene som må gjennomføre klimatiltakene.

Det er foreslått tiltak innen jordbruk som øker karbonbinding; slik som fangvekster, karbonlagring i biokull og stans i nydyrking av myr. Det er bare stans i nydyrking av myr som kan bokføres i utslippsregnskapet i dag. Med fangvekster menes ulike typer planter (for eksempel raigras) som dyrkes sammen med korn eller andre åkervekster som høstes, og har som hensikt å bidra til et voksende plantedekke utover senhøsten og vinteren etter at høstingen er ferdig. Dette bidrar til å binde karbon i jorda.

"*Kostholdtiltaket*" og "*matsvinntiltaket*" er foreslått som tiltak med betydelig reduksjonspotensial. Kostholdstiltak (overgang fra rødt kjøtt til plantebasert kost og fisk) kan føre til reduksjon i norsk husdyrproduksjon, og dermed redusert sysselsetting. Bare deler av areal som frigjøres ved redusert husdyrproduksjon kan legges om til korn, frukt og grønt på grunn av begrensninger forårsaket av klima, samt de svært ulike naturgitte dyrkingsforhold som finnes i Norge.

For **skog**, vil det være behov for søkelys på karbonopptak i alle ledd i skogproduksjonen. Skog er arealkategorien som har de største årlige endringene i karbondynamikk, og der det er størst mulighet til å øke årlig opptak eller redusere årlig utslipp av klimagasser. Nitrogengjødsling av skog, økt plantetetthet og skogplanteforedling er tiltak som allerede er iverksatt, men det fulle potensialet er enda ikke utløst. Planting av skog på nye arealer og på arealer i gjengroing, foryngelse med riktige treslag og høy tetthet, samt ungskogpleie i etterkant peker seg ut som de tiltakene som har størst potensial til å øke opptaket av klimagasser i sektoren.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Flere tiltak for å redusere utslipp fra jordbrukssektoren vil også redusere utslippene i sektoren for skog og annen arealbruk, siden de påvirker karbondynamikken i jord. Eksempler på dette er forbud mot nydyrking av myr, fangvekster og biokull.

Årlig rapporteres det store utslipp fra **arealbruksendringer**, det vil si permanente omdisponeringer fra en arealbruk til en annen. Tiltak for å begrense nedbygging av arealer vil ofte være til fordel for klima, landbruk og miljø. Det vil være særlig viktig å rette fokuset mot å redusere omfanget av arealbruksendringer, særlig avskoging, for å kunne oppfylle forpliktelsen om netto null utslipp fra sektoren skog og annen arealbruk i 2030. For å ivareta framtidige muligheter for fortsatt opptak, er det viktig å unngå nedbygging av produktive arealer generelt.

2020 Miljø

- **Bekjempelse av fremmedeskadelige organismer - Tiltaksplan 2020-2025**

[Tiltaksplanen](#) mot fremmede skadelige organismer er utarbeidet på bakgrunn av føringene i *Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Målet med tiltaksplanen er at den negative påvirkningen som fremmede arter har på økosystemer skal være redusert ved utgang av planperioden i forhold til oppstart av planen. Planen viser til at det er nødvendig med sektorsamarbeid for å begrense innførsel og spredning av fremmede organismer.

Tema som er omtalt i tiltaksplanen, og som kan ha betydning for landbruket er; forflytning av masser, jordbruksarealer ute av drift, bekjempelsestiltak og spredningshindrende tiltak, varsling ved funn av nye fremmede organismer, økt tilgjengelighet av stedeagne karplanter, tiltak mot fremmede skadelige karplanter i verneområder og øke kunnskapen om fremmede skadelige karplanter i de omkringliggende områdene.

- **Nasjonalt miljøprogram 2019-2022 (Rapport nr. 28/2018)**

Nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser gir føringer for de mål som landbruket setter for miljøarbeidet. [Nasjonalt miljøprogram](#) for perioden 2019 til 2022 gir en samlet fremstilling av hvordan det blir lagt til rette for miljøarbeid i jordbruket, med oppdaterte mål og virkemidler. Jordbrukets miljøinnsats skal bidra til å oppfylle internasjonale klima- og miljøavtaler og mål, nasjonale miljømål og mål for landbrukspolitikken. Programperioden 2019- 2022 tar utgangspunkt i Stortingsmelding [Meld. St. 11 \(2016-2017\) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon](#). Det er også foretatt en vurdering av miljøvirkemidlene i jordbruket i [Helhetlig gjennomgang av miljøvirkemidler i jordbrukspolitikken – rapport fra en partssammensatt arbeidsgruppe til jordbruksoppgjøret 2015](#) siden forrige Nasjonale miljøprogram. Flere av anbefalingene fra rapporten er innarbeidet i ulike miljøvirkemidler.

Siden forrige utgave av Nasjonalt miljøprogram er det innført noen nye ordninger, som tilskudd til drenering og tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg. Enkelte ordninger er avvirket, blant annet miljøplan på jordbruksforetak. Noen ordninger er endret med sikte på samordning, som tilskudd til bevaringsverdige husdyrraser, tilskudd til tiltak i utvalgte kulturlandskap i jordbruket og tilskudd til tiltak i verdensarvområdene Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap.

2019 Jordvern, matproduksjon

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

- **Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023**

(Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Regjeringen skal hvert 4. år legge fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet.

[Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023](#) har FN's 17 bærekraftsmål som politisk hovedspor for å ta tak i tidens utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Landbruket og utmarksressurser nevnes som viktige for mat- og planteproduksjon, bosetting, og kulturlandskap og gir grunnlag for nye, grønne næringer. Årlig omdisponering av dyrka jord skal under 4000 dekar. Verdiskaping for jord- og skogbruk skal økes. Skogen nevnes som viktig ved å gi positive klimagevinster gjennom opptak av CO₂ og binding av karbon gjennom bruk av tre, og det ligger et stort potensial for verdiskaping i skog og trenæringen. Det er også et mål å øke etterspørselen etter grønne, trebaserte produkter og å legge til rette for nye, grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk.

2018 Jordvern

- **2018 – Brev fra landbruks- og matdepartementet til fylkesmennene – nasjonal og vesentlig regional interesse innenfor jordvern**

[Brevet](#) fra Landbruks- og matministeren til fylkesmennene klargjør jordvern som nasjonal eller vesentlig regional interesse i kommunenes planlegging. Brevet er et ledd i oppfølgingen av regjeringens jordvernstrategi, og ses i sammenheng med oppdatert strategi i forbindelse med statsbudsjettet.

Brevet viser til at Landbruks- og Matdepartementets oppgave blant annet er å sikre landbrukets arealressurser generelt, med et særlig ansvar for jordvern og kulturlandskap. I plansaker bes det om at fylkesmennene vurderer en del spørsmål knyttet til berørte areal; om areal er av nasjonal eller vesentlig regional verdi, hvilke konsekvenser får planforslaget for jordressursen, er planforslaget i samsvar med overordnede planer og retningslinjer, samfunnsnyttene av tiltaket, og en samlet vurdering.

Videre viser brevet til omdisponering av dyrka areal:

Stortinget fastsatte i 2015 et mål om at den årlige omdisponeringen av dyrkajord må være under 4000 dekar.

- **Prop. 1 S (2018–2019) Oppdatert jordvernstrategi**

Nasjonal jordvernstrategi fra 2015 ble oppdatert i 2019 ([Prop. 1 S \(2018–2019\)](#)), der målet om årlig omdisponering på under 4000 dekar ble opprettholdt. Oppdateringen har en opplisting av tiltak for å nå fastsatt mål. Virkemidlene som er tatt i bruk for å nå målet er i hovedsak knyttet til plan- og bygningsloven og til holdningsskapende tiltak.

2018 Økologisk jordbruk

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

- **Nasjonal strategi for økologisk jordbruk 2018-2030**

[Nasjonal strategi for økologisk jordbruk](#) viser jordbrukets samfunnsoppdrag som produsent av lønnsom og trygg matproduksjon i tråd med forbrukernes interesser, produksjon av fellesgoder og bidrag til sysselsetting og verdiskaping. Økologisk matproduksjon skal først og fremst bidra til at etterspørselen etter økologisk mat kan dekkes av norsk produksjon så langt det er mulig.

Det legges til grunn at marked og etterspørsel etter økologiske produkter styrer utviklingen av økologisk produksjon. Det innebærer at jordbruket og markedsaktørene må forventes å fylle en slik etterspørsel med de varene som det er forutsetninger for å produsere i Norge.

Mål for strategien er å stimulere til økologisk produksjon som er etterspurt i markedet. Innsatsen skal rettes inn mot tre områder: Kunnskap og kompetanse, legge til rette for økologisk produksjon og utvikling av en effektiv verdikjede.

For å følge opp *Nasjonal strategi for økologisk jordbruk* for perioden 2018 – 2030 var ett av hovedgrepene å utarbeide et Økologiprogram ([Rapport nr. 8/2019](#)).

2018 Vilt

- **2018 Landbruks- og matdepartementet [Høstbare viltressurser](#)**

Landbruks- og matdepartementet overtok ansvaret for forvaltninga av høstbare viltressurser i 2018. Det gir blant annet mulighet for å styrke næringsutviklingen basert på bærekraftig bruk av utmarksressursene.

2016 Jordvern, matproduksjon, miljø og klima

- **Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling — En fremtidsrettet jordbruksproduksjon**

[Melding om Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon](#) er en av landbruksplanens viktigste førende dokumenter. Meldingen viser til jordbrukets samfunnsoppdrag, som er lønnsom og trygg matproduksjon i tråd med forbrukernes interesser, produksjon av fellesgoder og bidrag til sysselsetting og verdiskaping i hele landet. Meldingen har fire overordnede mål:

- *Matsikkerhet* - noe som innebærer at befolkningen til enhver tid har fysisk og økonomisk tilgang til nok og trygg mat.
- *Landbruk over hele landet* - til tross for at ressursgrunnet i Norge er spredt og vilkårene for jordbruksdrift varierer. Det er ønske om et sterkt og konkurransedyktig landbruk i alle deler av landet. Norsk jordbruk er mangfoldig. Mangfoldet er en forutsetning for, og et resultat av landbruk over hele landet, og det er derfor viktig at alle bruk utnytter sitt potensial.
- *Økt verdiskaping* - Potensialet for økt verdiskaping basert på jordbruksressursene er stort. Jordbruket må bidra til den grønne omstillingen Norge skal gjennom. Politikken skal legge til rette for kostnadseffektiv og bærekraftig matproduksjon, og regjeringen har prioritert tiltak som skal styrke konkurransekraften i hele verdikjeden. Økt verdiskaping skal sikres gjennom konkurransedyktig råvareproduksjon og næringsmiddelindustri, samt gjennom lønnsom utnytting av gårdens samlede ressurser
- *Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser* - Arbeidet med å redusere klimautslipp fra norsk jordbruk må prioriteres samtidig som målet om økt matproduksjon ligger fast.

2016 Skog

Stortingets vernevedtak / mål - 10% skogvern

Ved [Stortingets](#) behandling av [melding om Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold](#), ble det satt et mål om at 10 prosent av landets skogareal skal vernes. Det inkluderer både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog.

Frivillig vern av skog innebærer at miljømyndighetene definerer hvilke skogtyper og skogarealer som bør vernes. Ut fra dette tilbyr skogeier areal for vern. Miljømyndighetene vurderer om området har naturfaglige kvaliteter som tilsier at det bør vernes, og deretter forhandles det frem en avtale om frivillig vern mellom skogeier og staten. Skogeier avstår retten til å drive skogbruk i naturreservatet, og vil derfor få erstatning for tapet av fremtidige inntekter knyttet til skogbruk i området.

Normalt er jakt, fiske og høsting av bær og sopp tillatt. Skogeier beholder eiendomsretten, samt jakt- fiske og beiterettighetene i området. Eventuelle hytter eller setrer kan brukes og vedlikeholdes som før. Dersom skogeier ikke er fornøyd med utfallet kan han/hun trekke seg underveis i verneprosessen.

- **Meld. St. 6 (2016-2017) Verdier i vekst - Konkurransedyktig skog- og trenæring**
[Meldingen](#) handler om skogen som fornybar ressurs og de mulighetene som ligger i aktivt bruk av skogressursene på en bærekraftig måte. Det legges opp til tiltak som blant annet omfatter videre utvikling av infrastrukturen i skogbruket, kartlegging og utbedring av flaskehals for tømmer- og godstransport i det offentlige vegnettet, bedre tilgang på kapital til industrietableringer, aktiv bruk av skogen i klimasammenheng, og samhandling mellom offentlige virkemidler og private miljøhensyn med sikte på styrkede miljøhensyn i et bærekraftig skogbruk.

2016 Miljø

- **Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold**
[Meldingen](#) tar for seg hvordan nasjonale og internasjonale mål om bevaring av naturmangfold skal nås slik at arter ikke utrykkes og at naturtyper ikke forsvinner. Meldingen er Norges oppfølging av det internasjonale målet under FN-konvensjonen om biologisk mangfold (biomangfoldkonvensjonen) om at alle land skal oppdatere sin nasjonale strategi og handlingsplan for bærekraftig bruk og vern av mangfoldet innen utgangen av 2015. Det legges opp til å videreføre arbeidet med å bevare et representativt utvalg av norsk natur. Meldingen beskriver utfordringer, og hvilke virkemidler som kan brukes. Kulturlandskap og åpent lavland er knyttet til landbruk, og er en del av hovedøkosystemene i stortingsmeldingen.

Forvaltningen av naturmangfoldet i Norge er sammenfattet i disse hovedpunktene:

1. En mer treffsikker forvaltning av naturen
2. En klimatilpasset naturforvaltning
3. Styrking av kommunenes kompetanse om naturmangfold
4. Innsats for truet natur
5. Bevaring av et representativt utvalg av norsk natur
6. Kunnskapsbasert forvaltning
7. Skreddersydde løsninger for de ulike økosystemene

2015 Jordvern

- **Nasjonal jordvernstrategi, Prop. 127 S (2014–2015)**

Stortinget satte som mål i [nasjonal jordvernstrategi](#) i 2015 at den årlige omdisponering av dyrka jord skal være under 4000 dekar i Norge innen 2020.

2015 Næring

- **Meld. St. 31 (2014–2015) Garden som ressurs – marknaden som mål - Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer**

Meldingen [Garden som ressurs – marknaden som mål](#) viser til at det bør satses på alternativ næringsutvikling for å dekke etterspørsel i markedet og bidra til å synliggjøre landbrukets verdi for samfunnet.

Arealforvaltning

- **Natur i Norge(NiN) kartleggingsmetodikk**

For å kartlegge naturen i Norge brukes systemet *Natur i Norge (NiN)*. Det er en felles verktøykasse for å beskrive natur på en sammenlignbar måte. Miljødirektoratet har utarbeidet instruks for de ulike naturtypene. Naturtypene er definert ved hjelp av Artsdatabankens vitenskapelige system for å beskrive natur, [Natur i Norge \(NiN\)](#).

[Naturbase kart](#) er en kartløsning med informasjon om miljøtilstanden i Norge.

3.3 Regionale føringer

De fleste aktuelle regionale føringer kommer fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (tidligere Fylkesmannen), samt Vestfold og Telemark fylkeskommune.

2021 Statsforvalteren

- **Forventningsbrev fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark 2021**

Hvert år sendes det ut et forventningsbrev til kommunene fra Statsforvalteren i fylket. Brevet [Statlege forventningar til kommunane i Vestfold og Telemark i 2021](#) har et mål og ønske om at det skal være effektiv styringskommunikasjon mellom staten og kommunene; både for å klargjøre ansvarsdelingen mellom nivåene, inklusive ansvaret til kommunene, og det lokale handlingsrommet, samt å identifisere behov for samordning mellom sektorer i stat og kommune, og dialog og læring mellom kommunene og regional stat.

Forventningsbrevet til kommunene har ulike tema. *Kap. 3 Fellesgoder og næring*, om landbruk, viser til at det er forventet at kommunen utarbeider rutiner og utfører en forsvarlig saksbehandling av tilskuddsordninger og innen lovforvaltning. Dessuten skal kommunen som førstelinjetjeneste mobilisere til næringsutvikling i landbruket. Det forventes at kommunene utfører korrekt rapportering i Kostra på landbruksområdet. Under tema om arealforvaltning er det nevnt jordvern, klimatilpasning, strandsonen og naturmangfold. For Miljø, Klima og Energi forventes det at kommunene gjennomfører tiltak innen jordbruk for å oppfylle den regionale vannforvaltningsplanen.

2021 Vannforvaltning

- **Regional plan for vannforvaltning (for 2016-2021) – Oppdateres til perioden 2022-2027**

De regionale vannforvaltningsplanene oppdateres hvert 6.år. Fram til utgangen av 2021 gjelder vannforvaltningsplanene for perioden 2016-2021 (Se [Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021](#)). Oppdatering av vannforvaltningsplanene er under arbeid, og ferdige planer vil gjelde for perioden 2022-2027 (og deretter for perioden 2028 til 2033).

De regionale vannforvaltningsplanene med tiltaksprogram er på høring i vannregionene, med frist for høringsinnspill 31. mai 2021. Høringsdokumentene finner du [her](#).

Horten kommune har vannforekomster i 3 ulike vannområder i [Vestfold og Telemark vannregion](#). De fleste av vannforekomstene i Horten kommune hører til [Horten- Larvik vannområde](#). De resterende vannforekomstene hører til i [Aulivassdraget vannområde](#), samt i [Breiangen Vest](#).

[Vannforskriften](#) §4, har satt som miljømål at *Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand*. For de fleste vannforekomstene skal miljømål oppnås innen planperiodens slutt. Det forventes at økologisk miljømål kan oppnås for 74% av vannforekomstene i Horten kommune innen 2027 ([Vann-Nett portal](#)).

Vannmiljø i Horten

Horten kommune har 101 kilometer med bekker og elver, i tillegg til innsjøer og kystlinje. De fleste av vassdragene i Horten er leirvassdrag med betydelig andel erosjon i selve elveløpene i tillegg til avrenning fra arealene, deriblant fra landbruksarealer. Det er kun 4,8% av vannforekomstene i kommunen som har god økologisk tilstand. 71,4% har moderat økologisk tilstand, og 9,5% har dårlig tilstand. 14,3% av alle vannforekomster i kommunen har svært dårlig økologisk tilstand.

Endret klima med hyppigere episoder med styrtnedbør, samt snøfrie milde vintre øker erosjonen både i elveløpene og fra arealene. Vannforvaltningsplanen foreslår tiltak som angår landbruk for å forbedre tilstanden i vannforekomstene.

Landbruket har mulighet til å ta sin del av ansvaret for å forbedre tilstanden i vassdragene gjennom frivillige tiltak gjennom tilskuddsordningene regionale miljøtiltak i jordbruket og Spesielle Miljøtilskudd i Landbruket (SMIL). Det meste av tilskuddene som ble bevilget gjennom SMIL-ordningen i perioden 2015 til 2020 gikk til forurensningshindrende tiltak. Det er også satt føringer i produksjonstilskudds-ordningen, med blant annet krav til naturlig vegetasjonssone mot vassdrag for å motta tilskudd, se [Forskrift om produksjonstilskudd mv. i jordbruket](#), §4

«Det kan ikke gis tilskudd dersom det ikke er etablert vegetasjonssoner mot vassdrag med årssikker vannføring. Vegetasjonssonen skal være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Sonen må være på minst 2 meter målt fra vassdragets normalvannstand, og kan ikke jordarbeides».

2020 Jordvern - arealforvaltning

- **Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA (2019) 2020-2040**

Planen ble første gang vedtatt i 2013, og senere [revidert i 2019](#). Planen er en felles plan for arealbruk i Vestfold fram mot 2040. Formålet med RPBA er å oppdatere og tydeliggjøre RPBA som utviklingsplan og styringsverktøy. Planen tar for seg muligheter, men også utfordringer knyttet til spredt arealbruk, lokalisering av arbeidsplasser, boliger og kommersielle, kulturelle og sosiale funksjoner utenfor sentrum, og press på arealer med viktige jordbruks-, natur- og kulturverdier.

I tema om dyrka- og dyrkbar mark vises det til at kombinasjonen av god jord og godt klima i fylket (Vestfold) gjør at matproduksjonen er viktigere enn størrelsen på jordbruksarealet skulle tilsi. Det er økende behov for matforsyning, og jordvern har blitt mer strengt over tid.

I samfunns mål nr. 2 i planen er et av målene at matjordarealet i Vestfold skal øke fram til 2040. I målbeskrivelsen det står blant annet at «*Vestfolds jord er blant landets beste, og er viktig som kornkammer og grønnsakhage for Norge*».

Den regionale planen for bærekraftig arealpolitikk har retningslinje om å redusere nedbygging av dyrka- og dyrkbar mark (jordvern) for å verne om dyrka- og dyrkbar mark. Når dyrka jord allikevel blir beslaglagt, er flytting av matjord et av de kompensierende tiltakene som er foreslått. Vestfold fylkeskommune utarbeidet derfor [Veileder til matjordplan](#) som et hjelpemiddel for kommunene i arealsaker.

2019 Jordvern

- **Matjordplan**

I forbindelse med revidering av RPBA, ble [Veileder til matjordplan](#) utarbeidet. Et økende behov for sikker matforsyning til en stadig økende befolkning i en tid med klimaendringer, gjør at jordvern ikke anses som en særinteresse, men en samfunnsinteresse.

For å sikre gjenbruk av matjord er det foreslått følgende formulering til bestemmelse i kommuneplanens arealdel jf. pbl. § 11-9 nr. 8:

«I alle typer plan- og byggesaker som tillater formålsendring eller omdisponering av dyrka eller dyrkbar mark, skal det kreves matjordplan som sikrer at matjordlaget brukes til oppfyllingsområder for nytt matjordareal, nydyrking eller forbedring av annen dyrka eller dyrkbar mark til matproduksjon. Forslag til matjordplan skal følge med som del av høringsgrunnlaget ved offentlig ettersyn av reguleringsplan. Det må utarbeides bestemmelser som sikrer at matjorda ivaretas i henhold til Matjordplanen».

2019 Næring skog og miljø

- **Regionalt bygdeutviklingsprogram 2019-2022 (RBU)**

Regionalt bygdeutviklingsprogram består av regionalt næringsprogram (RNP), regionale miljøprogram (RMP), og regionalt skog- og klimaprogram (RSK). Revidert og utarbeidet av regionalt partnerskap (Fylkesmannsembetet, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og faglagene).

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

- [Regionalt Næringsprogram for landbruket i Vestfold og Telemark 2019 – 2022 \(RNP\)](#) er et underprogram i Regionalt bygdeutviklingsprogram for landbruket i Vestfold og Telemark (RBU). RNP for Vestfold og Telemark har som formål:
 - Gi strategisk retning for regionalt arbeid med næringsutvikling i landbruket.
 - Synliggjøre landbrukets muligheter og bidrag til det samlede næringsutviklingsarbeidet i regionen.
 - Løfte fram potensialet for utvikling innenfor både tradisjonelt landbruk og andre landbruksbaserte næringer.

OVERORDNEDE MÅL FOR LANDBRUKET I VESTFOLD OG TELEMAR

1. Landbruket i Vestfold og Telemark skal utvikles ved å ta i bruk alle gårdens ressurser og bidra til verdiskaping og beredskap i hele verdikjeden.
2. Landbruket skal være framtidsrettet og bærekraftig, med reduserte utslipp av klimagasser og økt binding av karbon, uten at det reduserer matproduksjonen.
3. Matproduksjonen i Vestfold og Telemark skal økes ved videre utvikling og aktiv drift av de matproduserende arealene.
4. Landbrukets produksjon av mat, tre og tjenester skal være konkurransedyktig, markedsrettet og klimavennlig og bidra med fellesgoder til befolkningen.

Figur 24. Overordnede mål for landbruket i Vestfold og Telemark, hentet fra [Regionalt Næringsprogram for landbruket i Vestfold og Telemark 2019 – 2022](#)

Satsningsområder for regionalt næringsprogram

- Klima og grønt skifte
- Matproduksjon og arealbruk
- Skog og utmark
- Gården som ressurs
- Kompetanse og rekruttering
- Omdømmebygging

- [Regionalt skog- og klimaprogram for Vestfold og Telemark 2019-2022 \(RSK\)](#) er en del av *Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU)*. I skog- og klimaprogrammet gis konkrete prioriteringer og føringer for spesifikke tilskuddsordninger i skogbruket, som tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer, samt tilskudd til skogsveibygging og til drift med taubane og hest.

Regionalt skog- og klimaprogram skal bygge opp under et aktivt og bærekraftig skogbruk, for økt verdiskaping og klimabidrag, slik det går fram av Meld. St. 6 (2016-2017) «Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring».

- **Regionalt miljøprogram i jordbruket Vestfold og Telemark 2019-2022**

[Regionalt miljøprogram i jordbruket](#) er en del av *Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU)*. Målet for miljøprogrammet er å begrense avrenning til vann og utslipp til luft, og ivareta kulturlandskapet med kulturminner og biologisk mangfold. Et mål er også å fremme allmenhetens tilgjengelighet til kulturlandskapet.

Miljøprogrammet er innført for å øke målrettingen mot de regionale miljøutfordringene i landbruket og til bedre synliggjøring av landbrukets samlede miljøinnsats. RMP legger rammene for de regionale miljøtilskuddene, men også rammene for de kommunale tiltaksstrategiene som er grunnlaget for tildeling av investeringsstøtte til forurensnings- og kulturlandskapstiltak (SMIL) i kommunen. Miljøtiltak i jordbruket skal bidra til mest mulig

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

miljøvennlig matproduksjon. Bønder som oppfyller gitte miljøkrav, får rett til fullt produksjonstilskudd. De kan også søke om tilskudd fra regionalt miljøprogram og ordninger for spesielle miljøtiltak i jordbruket og drenering av jordbruksjord.

2016 Skog

- **Hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Vestfold 2016-2026**

[Hovedplanen](#) for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Vestfold 2016-2026 har samme målsetning som formålsparagrafen § 1 i [forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer](#): *å stimulere skogbruksplanlegging som et grunnleggende virkemiddel for å fremme et bærekraftig skogbruk med aktiv næringsmessig utnyttning av skog- og utmarksressursene på kort og lang sikt, og slik at biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.*

Planen skal legge til rette for at skogeierne i Vestfold regelmessig får anledning til å kjøpe hensiktsmessige skogbruksplaner basert på oppdaterte skog- og miljøregistreringer, og at det stimuleres til økt bruk av data fra skogbruksplanene. Den gir også en oversikt over hvilken aktivitet som forventes innen skogbruksplanlegging og miljøregistreringer i planperioden, fordelt på kommuner og områder. Den gir grunnlag for vurdering av tilskuddsbehov det enkelte år. Hovedplanen legger opp til samordning av behov for flyfotografering, laserskanning og annen datafangst med andre brukere av data.

3.4 Lokale / kommunale føringer

2021 Miljø

- **2021 Kommunedelplan for naturmangfold i Horten er under utarbeidelse.**

Det kan forventes at ferdig plan kan beskrive forhold som også kan berøre landbruksinteresser. Det er vedtatt i kommunestyret at kantsoner langs vassdrag skal kartlegges (omfang og størrelse).

2019 Kommuneplan

- **Kommuneplan for Horten kommune**

[Kommuneplanen](#) består av en arealdel og en samfunnsdel. Kommuneplanen er kommunens viktigste styringsverktøy.

Kommuneplanens arealdel 2019-2031

[Arealdelen](#) gir kommunens innbyggere langsiktige signaler om hvilke områder som vil bli tatt i bruk til byggeområder og hvilke som skal sikres for landbruksformål. Kommuneplanens arealdel har bestemmelser og retningslinjer til landbruk-, natur- og friluftsområdene. De viktigste bestemmelsene for landbruket er tatt med nedenfor:

- Kommuneplanen krever at det utarbeides matjordplan ved nedbygging av matjord og dyrkbar mark (1.15.6 Krav til Matjordplan).
- Kommuneplanens arealdel har bestemmelser og retningslinjer til kap. 2.7 Landbruk-, natur- og friluftsliv formål, som blant annet sier noe om forbud mot tiltak som ikke er knyttet til stedbunden næring i LNF-områder. *Nye gjødselkummer skal ha tak/lokk, og ligge mest mulig skjermet fra nabobebyggelse. Gjødsellaguner skal ligge skjermet i terrenget. Landsbruksbebyggelse inklusive våningshus skal så langt det er driftsmessig forsvarlig,*

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

plasseres i tilknytning til eksisterende gårdstun og utformes i tråd med lokal byggeskikk og bebyggelsen på eiendommen. Bygninger og konstruksjoner skal gis en god plassering i forhold til tun, vegetasjon og landskap.

- Kap. 2.7.4 100-metersbeltet langs sjø (pbl § 11-11 nr 4).
I 100-metersbeltet langs sjøen tillates oppført bygninger, mindre anlegg og opplag som skal tjene til landbruk, fiske og fangst. Det forutsettes at tiltakene av hensyn til deres funksjon må ligge i 100metersbeltet. Det samme gjelder for tillatelse til å gjenoppføre våningshus og driftsbygninger som er nødvendige for landbruksdriften av eiendommen, etter brann eller annen naturskade, med samme plassering og omfang som tidligere. Byggeforbudet skal imidlertid likevel gjelde der det finnes alternativ lokalisering på landbrukseiendommen utenfor 100-meters beltet. I tilknytning til ferdsel til sjøs tillates det vedlikehold og nyetablering av anlegg til navigasjonsmessig bruk.
- Kap. 2.7.5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak langs vassdrag (pbl § 11-11 nr 5)
Langs Falkenstenvassdraget til og med Borrevannet og videre Sandeelva til Tønsberg grense og løpet mot Nykirke til Guttulsrød og vassdraget mellom Kopstadveien og E18 er det ikke tillatt med bygge- og anleggstiltak som nevnt i plan- og bygningsloven § 20-1 første ledd bokstavene a, b, d, h, i, j, k og l, eller fradeling til slike tiltak, nærmere vassdraget enn 50 meter fra strandlinjen målt i horisontalplanet ved alminnelig vannstand.

Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027

Kommuneplanens [samfunnsdel](#) har fire viktige fokusområder for langsiktig utvikling av Horten-samfunnet:

- Attraktivitet
- God oppvekst
- Trygghet for innbyggerne
- Natur og miljø

For arealbruk og utviklingen framover er det satt mål og strategier i kommuneplanens arealdel. Noen av strategiene berører landbruket direkte; «*Ta vare på dyrket mark*» og «*Sikre tilgang til natur- og friluftsområder*».

Klima 2020

• **Kommunedelplan for klima- og energi 2020 – 2032**

Horten kommune utarbeidet klima- og energiplan allerede i 2002, og planen har vært under rullering flere ganger. [Kommunedelplan for klima og energi 2020 – 2032](#) er en oppdatering av Horten kommunes klima- og energiplan 2012 – 2020. De fleste av målene for planperioden 2012 – 2020 ble oppnådd tidligere eller i løpet av 2017. For landbrukets del ble utslippet av klimagasser fra landbruket redusert med 16 prosent.

I klimaplanen legges det føringer for hva som bør vurderes for at kommunen blir tilpasset forventet utvikling av klima i årene framover. Det vil bli viktig å bevare LNF-områder, og ta i bruk bestemmelser for håndtering av overvann. Ved klimatilpasning må det sikres god beredskap ved å følge med på behovet for matsikkerhet, nødvann og tilgangen til dyrefôr, og vurdere og handle ut ifra vurderingene i tilknytning til tørkeperioder. Klimaendringene vil gradvis endre vekstforholdene for skogbruk og landbruk. Beredskap mot skogbrann bør vurderes løpende. Det forventes at utslippene fra landbruk vil holde seg stabilt.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Hortens hovedutfordringer og forventet utvikling innen klima og energi i perioden 2020 – 2032: *Landbruket har utslipp av lystgass som er utfordrende å redusere. Likevel har landbruket potensial til å bli en del av løsningen på klimautfordringene gjennom økt karbonbinding med biokull, karbonlagring og binding av karbon til jord. En innovasjon innen klima i landbruket vil være nødvendig og viktig fram imot 2032. Utnyttelsen av verdikjeden fra avfall til biogass og gjødsel og jordforbedring kan videreutvikles, gjerne i kombinasjon med industrialisert bruk av biokull dersom forskning og utvikling konkluderer med at det er hensiktsmessig.*

- For landbruket er det satt mål om at innen 2032 er klimagassutslippene fra landbruket redusert med 20 prosent, sammenlignet med utslippstall fra 2009.
- For natur er det satt som mål at Hortens natur skal forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt og opptaket av klimagasser i skog og annen vegetasjon øker mot 2032. Innen 2032 har Horten kommune som geografisk område økt opptak og binding av karbon (basisår 2016).

SMIL og NMSK 2020

- **Tiltaksstrategi for SMIL (Spesielle miljøtiltak i Landbruket) og NMSK (Nærings- og miljøtiltak i skogbruket) i Horten kommune 2020 - 2022**

Kommunene har forvaltningsansvaret for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket og Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK). Tilskuddsordningen er hjemlet i [Forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket](#) og [Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket](#). Kommunen er pålagt å lage en flerårig tiltaksstrategi i samarbeid med næringsorganisasjonene i landbruket. Kommunene Horten og Færder valgte i 2020 å samarbeide om utformingen av lokale retningslinjer for perioden 2020 – 2022. Retningslinjene er utarbeidet i dialog med Borre og Undrumsdal Bondelag, Tjøme og Nøtterøy landbrukslag og Tønsberg distriktets skogeierlag.

Det er laget to vedlegg til tiltaksstrategien; *Retningslinjer for bruk av tilskuddsmidler til miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2020 -2022 for kommunene Horten og Færder som gjelder for jordbruk, samt Strategi – Nærings og Miljøtiltak i Skogbruket (NMSK) for kommunene Færder og Horten 2020 – 2022 som gjelder skogbruk.*

Vedtak kommunestyresak 046/20 – Vannkvalitet i Borrevannet – rapport fra undersøkelser og forslag til tiltaksplan

1. Kommunestyret tar rapporten om vannkvaliteten i Borrevannet til etterretning.
2. Kommunestyret vil anbefale at det gjennomføres tiltak for å bedre vannkvaliteten i Borrevannet. Det er kommunen pålagt gjennom forurensningsforskriften og vannforskriften.
3. Tiltak som gjelder kommunalt avløp i henhold til vedtatt avløpsplan innarbeides i budsjett og økonomiplan (selvkost). Tiltak i Borrevannet nedbørsfelt skal prioriteres.
4. For tiltak i spredt bebyggelse gjennomføres pålegg i henhold til Lokal forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann for Horten kommune. Tiltak som har størst effekt for Borrevannet prioriteres først. Arbeidet med økt saksbehandling finansieres gjennom gebyrer i henhold til forskriften.
5. *Tiltak i landbruket gjennomføres i henhold til tiltaksplan utarbeidet av Fylkesmannens landbruksavdeling i samarbeid med Horten kommune og*

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

bondelaget. Gjennomføringen forutsetter statlige tilskudd.

6. Vurdere mulighetene for å innføre forbud mot høstpløying uten påfølgende såing av høstkorn i nedslagsfeltet til Borrevannet vurderes. Sak om dette legges frem.

7. Bønder i nedslagsfeltet ufordres til å benytte regenerative prinsipper i sin jordbruksdrift, gjennom såing av underkulturer og fangvekster enten sammen med eller etter hovedgrøden. Dette for å få et helårlig plantedekke for å redusere erosjon og dermed tap av næringsstoffer til Borrevannet.

8. Det tas kontakt med fylkesmannen for å avklare mulighet for ekstra tilskudd i forbindelse med forbud og pålegg til bønder i nedslagsfeltet.
(Punkt 5-8 i kursiv er knyttet til landbruk)

Vedtak hovedutvalg for klima, miljø og kommunalteknikk 086/20 – Borrevannet – forbud mot høstpløying

Fylkesmannen anmodes om å vurdere å fastsette krav til bestemte jordarbeidingsrutiner eller tiltak for jord på landbrukseiendommer som ligger innenfor nedbørsfeltet til Borrevannet.

Konklusjon i svarbrev fra Statsforvalteren 28.01.21: *Statsforvalteren i Vestfold og Telemark vil å vurdere å fastsette regionale miljøkrav for jordbruket i visse områder i fylket. Prosessen vil starte opp i 2022, og nedslagsfeltet til Borrevannet vil, sammen med andre nedbørsfelt med vannmiljøutfordringer, være med i disse vurderingene.*

Vedtak kommunestyresak 037/21 – Kommunedelplan for økning og bevaring av arts- og naturmangfold i Horten kommune – 2.gangs behandling planprogram

Planprogram for kommunedelplan for bevaring og økning av arts- og naturmangfold fastsettes i henhold til Plan- og bygningsloven §11-13, forutsatt at følgende legges inn:

1. Flere marine områder kartlegges, spesielt områder med ålegress og gruntvannområder med bløtbunn (ref innspill Fiskeridirektoratet)

2. Kartlegge omfanget av og størrelsen på kantsoner langs vassdrag (ref innspill Statsforvalteren.

(Tekst i kursiv er knyttet til landbruk)

Vedtak kommunestyresak 013/21 – Forslag til planprogram – revisjon kommuneplanens arealdel

I medhold av plan- og bygningsloven §§ 11-12 og 11-13 varsles oppstart av arbeidet med å revidere kommuneplanens arealdel. Forslag til planprogram sendes på høring / legges ut til offentlig ettersyn.

Revisjonsarbeidet begrenses til å omfatte følgende temaer:

- næringsarealer
- Areal til deponering av rene masser
- Arealer til kommunens egen virksomhet
- Vurdering av punkt 2.2.5 i de utfyllende bestemmelsene (Hageby-området)
- Vurdere behov for klargjøring av bestemmelser og retningslinjer

Det skal legges til rette for at Biltema skal kunne etablere seg i Horten, Fordeler, ulemper og

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

muligheter for realisering på ulike tomter skal vurderes.

Horten kommune vil følge anmodningen fra Landbruksdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet om å legge den nasjonale jordvernstrategien til grunn for sin arealplanlegging og å bidra til å redusere omdisponering av dyrket mark.
(Tekst i kursiv er knyttet til landbruk)

Vedtak kommunestyresak 025/22 – Kommuneplanens arealdel – 2022 – 2033. 1.gangs behandling

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 11-14 legges forslag til kommuneplanens arealdel 2022 – 2033 ut til offentlig ettersyn og sendes på høring.

Vedtak kommunestyresak 023/22 Strategisk næringsplan 2022- 2030

Kommunestyret i Horten har i februar vedtatt Strategisk næringsplan 2022- 2030.

Planen vil være styrende for kommunens satsing på næringsutvikling. Planen gir også klare signaler overfor bedrifter, næringslivsorganisasjoner samt innovasjons- og utdanningsmiljøer om hvilke næringspolitiske retningslinjer som ligger til grunn for fremtidig næringsutvikling i Horten kommune. Nærings sjefen har ansvar for å følge opp planen gjennom den årlige virksomhetsplanen for sitt område.

Formålet med planen er følgende:

- Gi politikere og administrasjon i Horten kommune god innsikt og forståelse for næringslivets rammebetingelser og behov
- Gi et godt grunnlag for hva kommunen i planperioden skal fokusere på i sitt arbeid for å bidra til en positiv næringsutvikling
- Være en viktig plattform for et godt samarbeid mellom næringslivet og kommunen

4 JURIDISKE RAMMEBETINGELSER OG ØKONOMISKE VIRKEMIDLER

4.1 Jordloven

Lov om jord av 12. mai 1995 nr. 23 har følgende formålsbestemmelse:

«Denne lova har til føremål å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket.

Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar.

Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltninga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.»

Jordlova har et generelt forbud mot å bruke dyrket og dyrkbar mark til annet enn landbruksproduksjon. Dette er viktig å følge opp da bare 3 % av det totale arealet i Norge er dyrket mark, og bare 1/3 av dette er egnet til matkornproduksjon.

Deling etter jordlova – endringer 2013 - enklere å fradele areal ved salg av tilleggsjord

Loven legger opp til en helhetlig vurdering med utgangspunkt i målet om å ha en tjenlig, variert bruksstruktur. I vurderingen skal kommunen blant annet legge vekt på hensynet til vern av arealressursene, om deling fører til en god driftsmessig løsning og om deling kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper. Det vil etter lovendringen bli enklere å dele fra areal som tilleggsjord, også der bare deler av landbruksarealet blir solgt. Dette vil være positivt for dem som trenger tilleggsjord, men som i dag er henvist til å leie.

For å styrke jordvernet og forenkle saksbehandlingen legger de nye reglene opp til at der formålet med deling også innebærer en omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord, skal samtykke til deling ikke kunne gis før det er gitt samtykke til omdisponering.

Driveplikt etter jordlova

Jordlova har bestemmelse om driveplikt. Formålet med driveplikt er at man skal sikre at produksjonsarealene holdes i hevd. Ny eier må innen ett år ta stilling til om han eller hun vil drive eiendommen selv eller leie bort jordbruksarealet. Driveplikten kan oppfylles ved at arealet leies bort som tilleggsjord til annen landbrukseiendom. Det er en forutsetning at leieavtalen er på minst 10 år og uten anledning for eieren til å si den opp. Avtalen skal føre til gode driftsmessige løsninger og være skriftlig. Driftsmessige uheldige løsninger kan følges opp som brudd på driveplikten på den måten som forskriften gir hjemmel til.

4.2 Skogbrukslova

Lov om skogbruk av 27. mai 2004 nr. 31 har følgende formålsbestemmelse:

Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

For å nå målene i skogloven er det nødvendig med en langsiktig og bærekraftig ressursforvaltning. Skogbruksloven danner grunnlaget for forvaltning av skog og skogproduksjon.

Skogfond

For å sikre ressurser til planting og fremtidig stell av ungskog så skal det avsettes et valgfritt beløp innenfor 4 – 40 % av bruttoverdien til trevirket når det avvirkes skog. Dette beløpet settes inn på skogfondskonto som betjenes av kommunen. Når skogeier foretar planting eller stell av ungskog så kan arbeid og kostnader knyttet til dette utbetales fra eiendommens disponible skogfond. (Forskrift om skogfond).

Driftsveier og skogsbilveier

Nybygging og ombygging av driftsveier i jordbruket og skogbruket krever tillatelse etter forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål. Formålet med forskriften er å sikre at planlegging og bygging av veier for landbruksformålet skjer på en måte som gir landbruksfaglige helhetsløsninger. Det skal samtidig legges vekt på hensynet til miljøverdier knyttet til naturmiljø, landskap, kulturminner og friluftsliv, og andre interesser som blir berørt av veifremføring.

4.3 Konesesjonsloven

Lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom av 28. november 2003 nr. 98 har følgende formålsbestemmelse:

Loven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet, bl.a. for å tilgodese:

1.	framtidige generasjoners behov.
2.	landbruksnæringen.
3.	behovet for utbyggingsgrunn.
4.	hensynet til miljøet, allmenne naturverninteresser og friluftinteresser.
5.	hensynet til bosettingen.

Når søknaden gjelder en landbrukseiendom, skal det etter konsesjonsloven § 9 i tillegg legges vekt på prisen på eiendommen, om erververen er skikket til å drive, om ervervet utgjør en driftsmessig god løsning og hensynet til en helhetlig ressursforvaltning og kulturlandskapet.

4.3.1 Boplikt (konesesjonsloven)

Formålet med boplikten er først og fremst å opprettholde bosettingen i området, i tillegg til at man mener at driften av en landbrukseiendom er tjent med at eiendommen er bebodd.

For de som overtar en landbrukseiendom konsesjonsfritt (fra nær familie eller ved odel, jfr. konsesjonsloven § 5 første ledd) gjelder konsesjonsloven § 5 andre ledd:

Ved erverv av bebygd eiendom hvor fulldyrka og overflatedyrka jord er mer enn 35 dekar, eller eiendommen består av mer enn 500 dekar produktiv skog, er konsesjonsfriheten etter første ledd nr. 1 og 2 betinget av at erververen bosetter seg på eiendommen innen ett år og selv bebor den i minst 5 år. Som bebygd eiendom regnes her eiendom med bebyggelse som er eller har vært brukt som helårsbolig. Det samme gjelder eiendom med bebyggelse som ikke er tatt i bruk som helårsbolig, herunder eiendom med bebyggelse under oppføring dersom tillatelse til bebyggelse er

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

gitt med sikte på boligformål. Erverver gjenlevende ektefelle eiendom fra sin avdøde ektefelle som eier eller ved uskifte, skal botiden gjenlevende har gjennomført før overtagelsen regnes mot pliktiden.

Hvis man ikke kan eller vil oppfylle boplikten må man søke konsesjon (det er ikke lenger anledning til å søke om fritak fra boplikten).

Den som søker konsesjon på en landbrukseiendom, kan også få boplikt som vilkår for konsesjon. Det er da opp til kommunen å avgjøre om det skal settes vilkår om boplikt og om den skal være personlig eller upersonlig.

4.4 Odelslova

Lov om odelsretten og åseteretten av 28. juni 1974 nr. 58. Odelsrett kan hevdes til fast eiendom som nevnt i loven § 2. Slik eiendom blir kalt odlingsjord. Den som eier odlingsjord når odelshevdstiden går ut, blir kalt odler. Eiendom som det hviler odel på, blir kalt odelsjord.

I henhold til loven § 2 er det krav til arealstørrelse:

Ein eigedom blir rekna som odlingsjord når fulldyrka eller overflatedyrka jord på eigedomen er over 35 dekar, eller det produktive skogarealet på eigedomen er over 500 dekar.

Med til arealgrunnlaget blir rekna eigedomen sin del i realsameige.

Odelsrett får odleren når han har vært eier med full eiendomsrett i 20 år. Hevdstiden blir regnet fra den dagen hevderen blir eier med full eiendomsrett. Når annet ikke er opplyst, regner en at han ble eier da hjemmelen hans ble tinglyst. Har eieren ikke annen hjemmel enn eiendomshevd, oppnår han odel samtidig med at eiendomshevd er fullført.

Endringer i loven trådte i kraft 1. januar 2014. Endringene innskrenker odelskretsen og opphever reglene om odelsfrigjøring ved kjøp av odelseiendom som tilleggsjord. Den første endringen innskrenker odelskretsen slik at barn av eier med odelsrett kan ha odelsrett. I tillegg kan bare barnebarn av siste eier med odelsrett ha odelsrett. I praksis betyr det at nevøer og nieser til den som eier gården i dag ikke lenger har odelsrett.

4.5 Øvrige lover og forskrifter

En rekke andre lover og forskrifter har betydning for landbruksforvaltningen. Nedenfor gis en oversikt over de viktigste av dem.

Plan- og bygningsloven

Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71 har følgende formålsbestemmelse:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Byggesaksbehandlingen etter loven skal sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Det enkelte tiltak skal utføres forsvarlig. Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives. Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltaks. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Plan og bygningsloven har krav om en løpende kommuneplanlegging, med sikte på å samordne den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utviklingen innenfor sine områder. Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden. Kommuneplanen skal legges til grunn ved planlegging, forvaltning og utbygging i kommunen.

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturen mangfold av 19. juni 2009 nr.100 har følgende formål:

Lovens formål er at naturen med den biologiske, landskapsmessige og geologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Naturmangfoldloven har betydning der natur berøres, både for landbruksforvaltningen ved tildeling av tilskudd og ved utøvelse av næringsdrift. Loven inneholder en rekke bestemmelser om bærekraftig bruk og vern som er viktige i arbeidet med en bærekraftig forvaltning av landbrukets ressursgrunnlag.

I §§ 7-12 fremgår prinsipper for offentlig beslutningstaking ved utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet. Dette gjelder både ved utforming av forskrifter og enkeltvedtak, herunder beslutninger om tildeling av tilskudd. Prinsippene er knyttet til krav til kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning på naturmangfoldet (§ 10), kostnadsansvar ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Forurensningsloven

Lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 har følgende formålsbestemmelse:

Denne loven har til formål å verne det ytre miljøet mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall. Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

Kulturminneloven

Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 har følgende formålsbestemmelse:

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet. Noen kulturminner har et automatisk vern gjennom loven (§§ 4 og 14):

- Alle kulturminner som er eldre enn år 1537.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

- Stående byggverk som vi vet er fra før år 1650.

Loven har et forbud mot inngrep i automatisk fredete kulturminner i § 3:

Ingen må - uten at det er lovlig etter § 8 - sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje. Er marken over et automatisk fredet kulturminne eller i et område som nevnt i § 6, tidligere nyttet til beite eller innmark, kan den fortsatt nyttes til disse formål hvis ikke vedkommende myndighet bestemmer noe annet. Uten tillatelse av vedkommende myndighet må det ikke foretas pløying og annet jordarbeid dypere enn tidligere.

Vannressursloven

Lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000 nr. 82 har følgende formålsbestemmelse:

Denne lov har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann.

For vassdrag med årssikker vannføring setter vannressursloven blant annet krav om kantvegetasjon som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Kommunen kan fastsette bredden. Videre må ingen iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 eller § 15, eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten.

Vannressurslovens definisjon på vassdrag:

§ 2.(hva loven regner som vassdrag og grunnvann)

Som vassdrag regnes alt stillestående eller rennende overflatevann med årssikker vannføring, med tilhørende bunn og bredder inntil høyeste vanlige flomvannstand. Selv om et vassdrag på enkelte strekninger renner under jorden eller under isbreer, regnes det i sin helhet som vassdrag. Som vassdrag regnes også vannløp uten årssikker vannføring dersom det atskiller seg tydelig fra omgivelsene.

Matloven

Lov om matproduksjon og mattrygghet av 19. desember 2003 nr. 124 har følgende formål:

Formålet med loven er å sikre helsemessig trygge næringsmidler og fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt ivareta miljøvennlig produksjon. Loven skal videre fremme god plante- og dyrehelse. Loven skal også ivareta hensynet til aktørene langs hele produksjonskjeden, herunder markedsadgang i utlandet.

Forpaktingslova

Lov om forpaktning av 25. juni 1965 nr. 1 gjelder forpaktning av eiendommer som skal benyttes til jordbruks- eller skogbruksproduksjon. Loven gjelder ikke for leie av jord uten hus eller for eiendommer som er mindre enn 5 dekar.

Avtale om forpaktning skal være skriftlig og den skal forelegges kommunen for godkjenning. Forpaktningstiden skal normalt ikke være kortere enn 5 år. Dersom det ønskes lengre avtale enn 10 år, må det søkes konsesjon for dette, i henhold til konsesjonsloven.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Viltloven

Lov om jakt og fangst av vilt av 29. mai 1981 nr. 38 har følgende formålsbestemmelse:

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Med vilt menes her alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr.

I utgangpunktet er alt vilt fredet, men høsting og annet uttak er fortsatt tillatt når myndighetene har åpnet for det. I forbindelse med naturmangfoldlovens ikrafttreden 01.07.2009 ble en del av bestemmelsene i viltloven opphevet, men selve høstingsvedtakene treffes fortsatt med hjemmel i viltloven.

Friluftsloven

Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16 har følgende formålsbestemmelse:

Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

Friluftsloven regulerer forholdet mellom grunneiere og allmennheten, og den definerer hva som er innmark og utmark. Allemannsretten utgjør en sentral del av loven.

4.6 Økonomiske virkemidler

Midler som bevilges som del av jordbruksavtalen for å nå de landbrukspolitiske målene.

4.6.1 Produksjonstilskudd i jordbruket

[Produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket](#) er en fellesbetegnelse for flere tilskuddsordninger som foretak med husdyr- og/eller planteproduksjon kan søke om. Tilskuddene utgjør en viktig inntektskilde for mange foretak.

I følge [forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket](#) § 1 er formålet å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Søknadsfrist er 15.mars for del 1, og 15.oktober for del 2. Foretak som søker om tilskudd, skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. I søknadsskjema og regelverk kommer det fram hvilke ordninger det kan søkes på i de to søknadsomgangene.

Tilskudd kan gis til foretak som er registrert i Enhetsregisteret og som driver vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer med de dyreslag eller de vekstgruppene det søkes tilskudd for, slik disse gruppene til enhver tid er definert i samsvar med jordbruksavtalen.

Foretak som bare søker tilskudd for bifolk, er unntatt fra kravet om at produksjonen må drives på én eller flere landbrukseiendommer.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

Følgende ordninger inngår i produksjonstilskuddene:

<p>§ 3. Tilskudd til husdyrhold</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Husdyr eller bifolk som foretaket disponerer • Driftstilskudd til foretak med <ol style="list-style-type: none"> a) melkeproduksjon, dersom foretaket disponerer kvote b) spesialisert storfekjøttproduksjon <ul style="list-style-type: none"> • Ytterligere tilskudd for <ol style="list-style-type: none"> a) økologisk husdyrhold, dersom produksjonen drives i samsvar med forskrift 18. mars 2017 nr. 355 om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr, b) melkekyr, dersom foretaket har mellom 6 og 50 melkekyr, c) dyr på beite med tilfredsstillende beitemuligheter, dersom hoveddelen av det daglige grovfôrintaket til dyret skjer ved beiting i minimum 16 uker i sone 1–4, og 12 uker i sone 5–7, d) dyr på utmarksbeite med tilfredsstillende beitemuligheter, dersom hoveddelen av det daglige grovfôrintaket til dyret skjer ved beiting i utmark i minimum 5 uker. • Det kan i tillegg gis tilskudd for: <ol style="list-style-type: none"> a) bevaringsverdige raser av storfe, som definert i jordbruksavtalen såfremt individet er registrert i Kuregisteret ved Norsk genressurscenter, b) bevaringsverdige raser av sau, som definert i jordbruksavtalen såfremt individet er registrert med låst rasekode i Sauekontrollen, c) bevaringsverdige raser av geit, som definert i jordbruksavtalen såfremt individet er registrert med låst rasekode i Ammegeitkontrollen, d) bevaringsverdige raser av hest, som definert i jordbruksavtalen såfremt individet er stambokført (rasegodkjent) og har fått utstedt hestepass.
<p>§ 4. Tilskudd til jordbruksareal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • areal- og kulturlandskapstilskudd for fulldyrket og overflatedyrket jord samt innmarksbeite som foretaket disponerer og driver aktivt • de arealene som drives økologisk • Det kan ikke gis tilskudd dersom det foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. • Det kan ikke gis tilskudd dersom det ikke er etablert vegetasjonssoner mot vassdrag med årssikker vannføring
<p>§ 5. Tilskudd til grønt- og potetproduksjon</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Det kan gis distriktstilskudd for frukt, bær og veksthusgrønnsaker og salat på friland. • Det kan gis distriktstilskudd for matpotet dyrket i Nord-Norge.
<p>§ 6. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid på grunnlag av det dyretallet foretaket disponerte på det tidspunkt eller i den perioden som fremgår av jordbruksavtalen

4.6.2 Regionale miljøtilskudd (RMP)

Regionale miljøtilskudd er en tilskuddsordning for jordbruket som forvaltes av statsforvalteren. Hvilke tiltak det kan gis tilskudd for, bestemmes ut i fra regionale miljøprogram. Hvert fylke skal ha et regionalt miljøprogram, som definerer de regionale miljøutfordringene i jordbruket. De regionale miljøprogrammene skal gi en målretting av miljøinnsatsen i jordbruket utover det som er mulig gjennom generelle, nasjonale ordninger.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

4.6.3 Velferdsordninger

Formålet med velferdsordningene i landbruket er økt rekruttering til næringen samt å sørge for at de som driver med husdyr skal kunne få ferie, fritid og hjelp ved sykdom. Velferdsordningene for jordbrukere omfatter:

- Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid
- Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.
- Tidligpensjon.
- Landbruksvikar (organiseres av avløserlagene)

[Tilskudd til Avløsning ved ferie og fritid](#) er en ordning det søkes på samtidig med søknad om produksjonstilskudd, i del 2. Formålet med ordningen er å dekke kostnader til avløsning, slik at brukerfamilien kan ta ut noen fridager/feriedager gjennom året, og ordningen gjelder følgelig bare for bruk med husdyrhold. Det kan gis tilskudd til avløsning ved ferie og fritid på grunnlag av det dyretallet foretaket disponerte på det tidspunkt eller i den perioden som fremgår av jordbruksavtalen. Vilkårene for å kunne motta tilskudd til avløsning står i [forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket](#). Søknadsfristen er 15. oktober. Avløserutgifter som foretaket har hatt etter 15. oktober kan etter-registreres frem til 10. januar.

[Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.](#) Vilkårene for å kunne motta tilskudd til avløsning ved sykdom mv. står i [forskrift om tilskott til avløsning ved sykdom og fødsel mv.](#) Formålet med tilskuddet er å medvirke til å dekke kostnadene til avløsning ved egen eller barns sykdom, svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorgsovertaking, og ved dødsfall.

[Tidligpensjonsordningen](#) skal bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jordbruk/gartneri og skogbruk. Ordningen er regulert i [forskrift om tidligpensjon til jordbrukere](#).

[Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet.](#) Avløserlag / landbrukstjenester som er godkjent av Statsforvalteren, kan søke om tilskudd. Ved sykdom og i krisesituasjoner skal avløserlaget tilby hjelp fra kvalifisert avløser til foretak med husdyr- og planteproduksjon, som fyller vilkårene for tilskudd til avløsning ved sykdom mv.

4.6.4 Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL midler)

[Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#) (SMIL) er ifølge [forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#) § 1 en ordning som skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

Det kan blant annet gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, samt til kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak.

Horten kommune og Færder kommune har samarbeidet om utformingen av lokale retningslinjer for perioden 2020 – 2022. I de lokale retningslinjene for SMIL skal det beskrives hva som er miljøutfordringene i kommunen, og prioriterte miljøtiltak.

Utfordringer i kommunen er forurensing, med avrenning til vassdrag og kyst, samt utslipp til luft. For kulturlandskap er det gjengroing, tap av biologisk mangfold, og tilgjengelighet og opplevelse som er utfordrende. Hovedmålet for perioden er bedre tilstand både i ferskvannsføremster og kystvann, og et åpent, variert og tilgjengelig kulturlandskap.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

4.6.5 Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

I følge [forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket](#) § 1 er formålet at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivare tatt og videreutviklet.

Det kan blant annet gis tilskudd til:

- Skogkultur
- Veibygging
- Miljøtiltak i skog
- Tilskudd til drift med taubane, hest o.a.
- Tilskudd til utdrift av skogsvirke til bioenergi og tilskudd til andre tiltak i skogbruket

Horten kommune og Færder kommune samarbeidet om utformingen av lokale retningslinjer for perioden 2020 – 2022.

Tilskudd gjennom Fylkeskommunen

4.6.6 RT- og RK-tilskudd

[Regionale tilretteleggingstiltak i landbruket](#) (RT - midler) skal legge til rette for regional næringsutvikling med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Det kan gis tilskudd til tilretteleggingstiltak som bidrar til utvikling av konvensjonell eller økologisk drift i landbruket eller til utvikling av andre landbruksbaserte næringer.

[Rekrutterings- og kompetansetiltak i landbruket](#) (RK - midler). Det overordna målet for tilskuddsordningen er å bidra til rekruttering og kompetanseheving av næringsutøvere som kan ivareta og styrke verdiskapingen i landbruket regionalt. Målgruppen for midlene er etablerte og mulige næringsutøvere.

[RT- og RK-tilskudd](#) er to tilskuddsordninger som forvaltes av fylkeskommunen. Tilskuddsordningene skal legge til rette for regional næringsutvikling, rekruttering og kompetanseheving med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. [Forskrift om regionale midler til næringsutvikling, rekruttering og kompetanseheving](#) gir føringer for bruk av midlene. I søknadene må det begrunnes med hvilke målsettinger søknaden bidrar til i det [Regionale næringsprogrammet](#) (RNP), og hvilke(n) prioritering(er) i handlingsprogrammet til RNP tiltaket bidrar til.

4.6.7 Næringsutvikling (BU midler og lån)

Formålet med [Forskrift om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket](#) er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt bidra til sysselsetting, bosetting og et variert landbruk i alle deler av landet med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

Det er Innovasjon Norge og som forvalter bygdeutviklingsmidlene. Søknader sendes via kommunen som avgir uttalelse, veileder og følger opp søknadene med utbetalinger og ferdigkontroller.

Tiltaksgrupper og tilskuddsnivå

Midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket kan gis som tilskudd til:

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

a) Etablering av ny virksomhet: Til forberedelse og etablering av ny virksomhet innen landbruksbaserte næringer utenom tradisjonelt landbruk, som har som formål å ekspandere, kan det gis tilskudd til inntil 75 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 75 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket.

b) Bedriftsutvikling: Til produktutvikling, kompetansebygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging samt markedsføring av nye produkter, kan det gis tilskudd på inntil 50 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 50 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket. For foretak der majoriteten av eierandelene kontrolleres av personer under 35 år eller av kvinner kan tilskuddsandelen økes til 75 prosent.

c) Investeringer i produksjonsanlegg: Til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter, kan det gis tilskudd til inntil 35 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 35 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket. Øvre grense for tilskuddet er 2 mill. kroner per prosjekt. Den øvre grensen gjelder ikke i Troms og Finnmark fylke.

Ved bruk av tre som byggemateriale, kan det i tillegg gis et tilskudd på inntil 20 prosent av innvilget tilskudd etter første ledd, begrenset oppad til 400 000 kroner.

Ved utmåling av tilskuddet skal det tas hensyn til graden av trebruk i prosjektet.

d) ---

e) Investeringer i frukt- og bær dyrking: Til nyplanting innen økologisk frukt- og bær dyrking kan det gis tilskudd til inntil 50 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 50 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket. Til nyplanting innen konvensjonell frukt- og bær dyrking kan det gis tilskudd til inntil 35 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 35 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket.

f) Investeringer i forbindelse med generasjonsskifte: Til personer under 35 år som overtar landbrukseiendom kan det gis tilskudd til mindre investeringer med inntil 50 prosent av kostnadene, begrenset oppad til 50 prosent av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket. For kvinner kan tilskuddsandelen økes til 70 prosent.

g) investering i gjødsellager: Til bygging av gjødsellager med fast toppdekke eller minimum 10-måneders lagringskapasitet. Tilskudd kan gis for inntil 20 pst. av kostnadene, begrenset oppad til 20 pst. av godkjent kostnadsoverslag for tiltaket. Øvre grense for tilskudd settes til 100 000 kroner per prosjekt.

Tilskudd som kan søkes hos Innovasjon Norge

- *Bedriftsrettede tiltak.* Det kan gis tilskudd til tiltak innen produktutvikling, kompetansebygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging, markedsføring av nye produkter og lignende.
- *Etablererstipend.* Det kan gis stipend til å forberede og etablere ny virksomhet med ekspansjonsmuligheter.
- *Investeringer - tradisjonelt landbruk.* Det kan gis tilskudd og rentestøtte til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter.
- *Tilleggsnæringer* som for eksempel "Inn på tunet".
- *Generasjonsskifte.* Det kan gis tilskudd til personer under 35 år, som i forbindelse med overtagelse av landbrukseiendom trenger å gjennomføre mindre investeringer.
- *Andre tiltak.* Det kan gis tilskudd til andre tiltak dersom disse er i samsvar med regionale strategier og i tråd med forskriftens formål.

Lån til landbruksformål og rentestøtte

Innovasjon Norge tilbyr landbrukslån på inntil 90 % finansiering. De tilbyr også rentestøtte på lån, inklusive lån til grøfting.

5 UTFORDRINGER, MÅLSETTINGER OG ANALYSE

Internasjonale forhold har økende betydning for landbruket og handel med matvarer. Landbruket står overfor store utfordringer, og store muligheter. Utfordringer knyttet til miljø, klima, helse og dyrevelferd står i dag høyt på den politiske dagsorden i alle industriland.

5.1 Nasjonale og internasjonale utfordringer

Alle stater har ansvar for å sørge for at innbyggerne har nok og trygg mat. Verdikjeden for mat vil stå overfor store utfordringer internasjonalt i årene som kommer. Utfordringene er knyttet til klimaendringer, prissvingninger, folketallsøkning og maktforhold.

Klimaendringene påvirker matproduksjon i ulike deler av verden. I tillegg til at klimaendringene over år kan gi forskyving i hvor maten blir produsert, går utviklingen også i retning av større årlige variasjoner i matproduksjonen. Som et resultat av mange sammensatte forhold er det også en tendens til større prissvingninger på matvarer internasjonalt.

Folketallsøkning gir også økte utfordringer. Antallet mennesker som lider av sult og underernæring er nesten 1 milliard. Matsikkerhet er et hovedhensyn internasjonalt. Erfaring viser at store matproduserende land prioriterer matsikkerhet for egen befolkning foran eksport av matvarer.

Nasjonalt må matsektoren øke produksjonen slik at en kan møte en økende befolknings etterspørsel framover. Det konkurransemessige utgangspunktet er vanskelig med våre naturgitte vilkår og vårt særnorske kostnadsnivå. En hovedutfordring er å dekke hjemmemarkedets etterspørsel på en effektiv måte, samtidig som målsettingen om et miljømessig bærekraftig jordbruk over hele landet videreføres. Nordmenn har høy kjøpekraft, men det norske markedet er lite og det gir utfordringer både i volumproduksjon og muligheten for lønnsomme små verdikjeder. Landbrukspolitikken må alltid avveie hensynet til effektivitet i vareproduksjonen mot andre landbrukspolitiske hensyn.

Det er avgjørende at landbruket sikres gode inntektsmuligheter for å være en attraktiv næring for kompetente utøvere. Kompetansekravet øker, og den alternative verdien på arbeidskraften og graden av sysselsetting i Norge er høy. Investeringsbehovet i næringen er høyt og noen av produksjonsmiljøene i ferd med å tynnes ut. Gode inntektsmuligheter er derfor nødvendig for at landbruket skal kunne utføre sine samfunnsoppgaver. (Kilde: Meld. St. 9 (2011-2012).

5.2 Overordnede nasjonale målsettinger

Melding til Stortinget 11 (2016-2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, summerer opp de grunnleggende intensjoner som regjeringen har for landbrukspolitikken og de nasjonale og internasjonale utfordringer som næringen står overfor. De fire overordnede målene for norsk landbruks- og matpolitikk er:

- Matsikkerhet.
- Landbruk over hele landet.
- Økt verdiskaping.
- Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

All mat som omsettes i Norge skal være trygg. Nok og trygg mat skal danne grunnlag for at befolkningen kan sette sammen et fullgodt kosthold. De tre øvrige overordnede målene bygger alle opp under matsikkerhet. De landbrukspolitiske virkemidlene skal innrettes slik at de innenfor økonomiske, miljømessige og handelspolitiske rammer bidrar til økt produksjon der det er muligheter og marked for det.

Ressursgrunlaget i Norge er spredt, og vilkårene for jordbruksdrift varierer. Regjeringen ønsker et sterkt og konkurransedyktig landbruk i alle deler av landet. Norsk jordbruk er mangfoldig. Mangfoldet er en forutsetning for, og et resultat av landbruk over hele landet, og det er derfor viktig at alle bruk utnytter sitt potensial.

Potensialet for økt verdiskaping basert på jordbruksressursene er stort. Jordbruket må bidra til den grønne omstillingen Norge skal gjennom. Politikken skal legge til rette for kostnadseffektiv og bærekraftig matproduksjon, og regjeringen har prioritert tiltak som skal styrke konkurransekraften i hele verdikjeden. Økt verdiskaping skal sikres gjennom konkurransedyktig råvareproduksjon og næringsmiddelindustri, samt gjennom lønnsom utnytting av gårdens samlede ressurser.

Det norske matmarkedet har blitt mer variert både når det gjelder pris og kvalitet. Omsetningen av lokalmat er i vekst, og regjeringen har satt som mål at markedet for lokalmat skal øke fra dagens 4,8 mrd. kroner til om lag 10 mrd. kroner i 2025. Her ligger det et potensial for økt verdiskaping og lønnsom næringsutvikling basert på landbrukets ressurser.

Bærekraft har en økonomisk, sosial og miljømessig dimensjon. Den økonomiske og sosiale dimensjonen ligger i målene om matsikkerhet og økt verdiskaping. Et miljømessig bærekraftig landbruk innebærer ivaretagelse av jordbrukets varierte og mangfoldige kulturlandskap med kulturverdier, naturmangfold og tilgjengelighet for allmennheten. Videre er redusert forurensning til vassdrag, reduserte utslipp av klimagasser, økt lagring av karbon og gode klimatilpasninger sentrale forutsetninger for å kunne oppnå et miljømessig bærekraftig jordbruk.

Tabell 10 Mål for landbruks- og matpolitikken. De viktigste områdene under hvert overordnet mål. (Kilde: Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords).

Melding til Stortinget 11 (2016-2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon,

Matsikkerhet	Landbruk over hele landet	Økt verdiskaping	Bærekraftig landbruk
Økt bærekraftig matproduksjon	Sikre bruk av landbruksarealer	Konkurransedyktige verdikjeder og robuste enheter	Beskytte arealressursene Produksjon av miljøgoder
Trygg mat og fullverdig kosthold	Styrke og bidra til sysselsetting og bosetting	Gode kompetansemiljøer	Sikre naturmangfold
Ivareta forbrukerinteresser	Politikk tilpasset regionale muligheter og utfordringer	Konkurransedyktige inntekter	Klimautfordringene-landbruket en del av løsningen
Norge som konstruktiv internasjonal aktør			Redusere forurensningen fra jordbruket
Videreutvikle Norge som matnasjon			

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

5.3 Regionale målsettinger

I henhold til Regionalt næringsprogram for landbruket i Vestfold og Telemark (2019-2022) er følgende overordnede mål for landbruket i fylket:

1. Landbruket i Vestfold og Telemark skal utvikles ved å ta i bruk alle gårdens ressurser og bidra til verdiskaping og beredskap i hele verdikjeden.
2. Landbruket skal være framtidsrettet og bærekraftig, med reduserte utslipp av klimagasser og økt binding av karbon, uten at det reduserer matproduksjonen.
3. Matproduksjonen i Vestfold og Telemark skal økes ved videre utvikling og aktiv drift av de matproduserende arealene.
4. Landbrukets produksjon av mat, tre og tjenester skal være konkurransedyktig, markedsrettet og klimavennlig og bidra med fellesgoder til befolkningen.

Tabell 11. Sammenstilling av satsingsområder og mål for landbruket i Vestfold og Telemark (Kilde: Regionalt næringsprogram for landbruket i Vestfold og Telemark 2019-2022).

SATSINGSOMRÅDER (Ikke prioritert rekkefølge)		MÅL (Ikke prioritert rekkefølge)
Klima og grønt skifte	Bærekraftig landbruk med reduserte utslipp av klimagasser og økt binding av karbon	-Økt produksjon med vekt på større verdiskaping, og hensynet til klima og miljø.
	Jord- og skogbruksproduksjon under endrede klimatiske forhold	-Tilpasse agronomi og dyrkingsteknikk til endrede klimaforhold. -Omstilling av skognæringen til nye produksjons- og skjøtselsrutiner. -Økt beredskap på gårdsnivå.
	Sirkulær økonomi; Kjente ressurser – uante muligheter	-Verdikjeden i landbruket skal aktivt utnytte mulighetene som det grønne skifte og sirkulær økonomi gir.
	Jordas produksjonsevne	-God jordkultur som fremmer høy produksjonsevne og mindre klimautslipp og avrenning.
Matproduksjon og arealbruk	Mat med lokal identitet	-Tilrettelegge for økt produksjon, foredling og omsetning av lokalmat gjennom ulike kanaler. -Videreutvikle Vestfold og Telemark som matregion.
	Økologisk produksjon	-Øke produksjonen i tråd med etterspørselen og trender i markedet.
	Fjellandbruket	-Utnytte og videreutvikle særpreg og spesielle kvaliteter.
	Grønnsaker, poteter, frukt og bær	-Økt produksjon basert på egnede arealer og muligheter i markedet. -Produkt- og markedsutvikling.
	Korn, frø, olje- og proteinvekster	-Øke produksjonene og introdusere nye, i tråd med de kvalitetene markedet etterspør. -Øke avlingsnivået. -Gode produsentmiljøer.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

SATSINGSOMRÅDER (Ikke prioritert rekkefølge)		MÅL (Ikke prioritert rekkefølge)
	Veksthusproduksjon	-Konkurranskraftig og bærekraftig veksthusnæring, basert på fornybare ressurser og ny teknologi. -Kunnskapsoverføring til øvrig landbruk.
	Grovfôrbasert husdyrproduksjon	-En framtidretta produksjon basert på lokale ressurser, markedsbehov og med basis i god dyrevelferd. -Bedre utnyttelse av beiteressurser og grovfôrarealene.
	Kraftforbasert husdyrproduksjon	-En framtidretta produksjon tilpasset markedsbehov, spredeareal og med basis i god dyrevelferd.
	Annen husdyrproduksjon (hjort, bier mm.)	-En framtidretta produksjon med effektive driftsformer og produktutvikling.
Skog og utmark	Foryngelse og skjøtsel av framtidsskogen	-Sikre investering i ny skog etter slutthogst.
	Nettverksbygging	-God kontakt og informasjonsflyt mellom skognæringen og offentlige etater.
	Tenk tre	-Bruken av trevirke økes til 1 m ³ per innbygger per år i 2020 som grunnlag for videre økning etter 2020.
	Bioenergi	-Skaffe oversikt over skogressurser tilgjengelige for bioenergiproduksjon. -Økt bruk av bioenergi.
	Juletreproduksjon	-Bli en av landets viktigste regioner for salg av juletrær innenlands og til eksport.
	Utmarksnæring	-Utvikling på eiendommer der det ligger til rette for jakt, fiske og utleie og/eller tilrettelagt bruk av utmarksarealer for friluftsliv og folkehelse.
Gården som ressurs	Inn på tunet (IPT)	-Økt kjennskap til IPT hos kommuner og andre instanser. -Flere kvalitetssikrede, lønnsomme og varige IPT-tilbud.
	Landbruksbasert reiseliv	-Opplevelser og aktiviteter fra landbruket skal være med å videreutvikle Vestfold og Telemark som et attraktivt besøksmål.
	Annen produkt- og tjenesteproduksjon	-Skape lønnsom virksomhet basert på alle gårdens ressurser.
Kompetanse og rekruttering	Videregående utdanning	-Bidra til rekruttering til, og videreutvikling av videregående utdanning tilpasset behovene i verdikjeden og inn mot høyere utdanning (naturbruk, matfag og reiseliv).
	Etter- og videreutdanning	-Gode etter- og videreutdanningstilbud for næringsutøverne.
	FoUI	-Forskning og forskningsbasert innovasjon blir et viktig redskap i kompetansebygging og verdiskaping i hele verdikjedene i landbruket.
	Nyskaping	-Sikre gode tilbud til landbrukets gründere og vekstvirksomheter.
Omdømmebygging	Mat og folkehelse	-Økt kunnskap om norske råvarer og helsegevinsten ved gode måltidsopplevelser hos personer som jobber med barn, unge og eldre. -Økt kunnskap om offentlig innkjøp.
	Bynært og urbant landbruk	-Videreutvikling av bynært og urbant landbruk rundt de største byene med vekt på folkehelse og positiv omdømmebygging for landbruket.
	Informasjon	-Godt omdømme. -Kommunisere god og trygg norsk mat.

5.4 Statlige forventninger til landbruksmyndigheten i kommunen

Et årlig forventningsbrev er en del av myndighetsdialogen mellom regional stat og kommunene i Vestfold og Telemark. Forventningsbrevet er ikke en fullstendig oppgaveliste. Fokus for den årlige listen er særlig nye eller justerte krav og oppgaver til kommunene, statlige satsninger samt områder hvor det er ønskelig at kommunens resultater forbedres.

I henhold til brevets generelle forventning heter det at kommunen skal være en aktiv landbrukspolitisk aktør ved å bruke juridiske, økonomiske og administrative virkemidler. De landbrukspolitiske virkemidlene skal forvaltes i tråd med nasjonale og regionale mål for landbrukspolitikken og tilpasses de lokale forhold innenfor handlingsrommet. Det skal legges vekt på både å utvikle det tradisjonelle landbruket og oppmuntre til nye næringer. Det skal legges vekt på at landbruket integreres i annet samfunns-, planleggings- og næringsutviklingsarbeid.

6 Analyse av landbruket i Horten

I kapittel 2 er det gitt faktaopplysninger om landbruket i Horten kommune. I dette kapittelet gjøres det en analyse av nåsituasjonen som et virkemiddel til å kunne utvikle tiltak for å nå målene. Landbruksplanen har en handlingsdel (del 2) hvor hoved- og delmål fremkommer samt prioriterte tiltak for å nå disse målene.

6.1 SWOT-analyse

Målet for SWOT-analysen er å identifisere de viktigste faktorene som er avgjørende for hvilke strategier (tiltak) som må utvikles for at organisasjonen skal nå sine mål. SWOT-analysen grupperer nøkkelinformasjon i hovedkategoriene; interne og eksterne faktorer. De interne er styrker, det vil si det man er god til og som kan gi trygghet internt i organisasjonen i forhold til måloppnåelse. De eksterne er svakheter, det vil si det man mangler eller utfører dårlig i forhold til måloppnåelsen.

De eksterne faktorene deles inn i muligheter, det vil si hva en organisasjons attraktive områder for innsats er, mens trusler er negativ utvikling eller trender som kan svekke organisasjonen hvis den ikke motvirkes av hensiktsmessige tiltak.

Det er i landbruksplanen formulert følgende hovedmål:

- Verne om og sikre dyrket mark for fremtidige generasjoner.
- Horten kommune skal bidra med sin andel for å nå nasjonalt mål om økt matproduksjon i takt med en økende befolkning i Norge.
- Landbruket skal være en del av løsningen på klimautfordringen ved bærekraftig forvaltning av matjord, matproduksjon og skogbruk.
- Landbruket skal bidra til å oppnå målet om god økologisk tilstand i kommunens vannforekomster.
- Verdiskapingen basert på mat-, kultur, natur- og aktivitetsbaserte opplevelser skal opprettholdes.
- Verdiskapingen i skogen skal opprettholdes gjennom aktiv foryngelse, ungsogpleie og vedlikehold/utbedring av skogsveinettet.
- Vilt skal forvaltes bærekraftig i Horten kommune
- Landbrukets omdømme ivaretas gjennom god landbruksforvaltning og godt informasjonsarbeid.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

STYRKER	SVAKHETER
<p>Naturgitte forhold</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raet er klimamessig gunstig (både kyst og innland). • Svært god landbruksjord. • Tidlig produksjon og ordinær kornproduksjon og skog. • Mangfold av treslag. <p>Markedsnærhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korte avstander lokalt og regionalt. • Kort vei til grossister. • Betydelig regional økning av befolkningen / etterspørselen om sommeren. <p>Foredling- og næringsmiddelindustri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nærhet til store foredlingsbedrifter. • Foredlingsbedriftene i og rundt Horten representerer store kompetanseressurser. <p>Samhandling</p> <ul style="list-style-type: none"> • God organisering av jakt og utmarksressurser. • Aktive næringsorganisasjoner. <p>Infrastruktur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Godt utbygd infrastruktur (vei, bane, flyplasser og kaianlegg). • Godt utbygd skogsveinett. <p>Kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dyktige bønder på korn, bær, grønnsaker og husdyrhold. • Deltidsbønder med tilleggskompetanse. <p>Arbeidsmarked</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gode muligheter for arbeid utenfor gårdsbruket. • God tilgang på arbeidskraft (EØS-avtalen). • Skogbruket godt organisatorisk og teknologisk utviklet. <p>Jordbrukets produksjonsarealer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilstrekkelig spredeareal for husdyrgjødsel. • Gode muligheter for leie av jord. <p>Landbruksrelaterte næringer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivt heste- og veterinærmiljø. • Moskvil frørenseri. 	<p>Kommunal landbruksforvaltning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten og sårbar landbruksforvaltning. <p>Landbrukseiendommer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mange små eiendommer. • Små produsentmiljøer innenfor bær og grønnsaker. • Stort grøftebehov. • Lite brukt nettverksorganisering. <p>Økonomi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stor andel jordleie kan være en utfordring i forhold til investeringer. • Lønnsnivået er relativt lavt sammenlignet med andre bransjer. • Jordbrukets andel av samlet inntekt på gårdsbrukene blir stadig mindre. • Små marginer og uforutsigbart resultat. • Høyt kostnadsnivå ved kjøp av tilleggsjord. <p>Kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få heltidsbønder kan bidra til å svekke kompetansemiljøet. • Størst fokus på landbruksfaget, for lite fokus på rollen som bedriftsleder. <p>Rekruttering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frafall ved generasjonsskifte. • Få kvinner i det tradisjonelle landbruket.

LANDBRUKSPLAN HORTEN KOMMUNE 2021

MULIGHETER	TRUSLER
<p>Produksjonsarealer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Øke grøfteaktiviteten for å øke (opprettholde) produksjonsvolumet. • Gode forhold for fruktproduksjon rundt Borrevannet. <p>Kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Universitetet i Sørøst-Norge Campus Vestfold (Bakkenteigen) ligger i Horten kommune. • Pendleravstand til NMBU. <p>Markedet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nærheten til markedet kan utnyttes bedre. • Styrke omdømme til norsk landbruk og øke bevisstheten om norskproduserte råvarer. • Lokal produsert mat kan markedsføres bedre. • Trender (også internasjonale) kan øke etterspørselen og bidra til produktutvikling. <p>Landbruksrelatert næringsutvikling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle tilleggstenester og produkter til attraksjoner med internasjonal attraksjonskraft. • Økt satsing på produksjon av tjenester og varer som baserer seg på hele bredden av ressurser på gården. <p>Samhandling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle et sosialt samarbeid og fellesskap. • Samarbeid om drift, anlegg og maskiner kan videreutvikles. • Samarbeid om å utnytte formell og uformell kompetanse innenfor landbruket bør utvikles. • Bransjesamarbeid / nettverk kan gi mulighet for nye produkter og markeder. 	<p>Produksjonsarealer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedbygging av dyrket mark. <p>Næringsmiddelindustrien</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nærheten til foredlingsbedriftene kan endres over tid. <p>Kompetanse / rekruttering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Færre velger å utdanne seg innenfor tradisjonelle landbruksfag. • Færre som ønsker å være fulltids sysselsatt og deltids ansatt i landbruket. • Mindre tilgang på sesongarbeidere. <p>Rammevilkår</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uforutsigbare rammevilkår på grunn av nasjonale og internasjonale politiske beslutninger. • Internasjonal økonomi. • Tilgang på risikokapital og kostnaden på kapital. • Høye byggekostnader. <p>Prispress på mat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Høye produksjonskostnader i Norge. • Økt import av mat. • Større internasjonal etterspørsel etter mat (nye rike land). • Produksjonen av mat reduseres til fordel for produksjon av råvarer til energiproduksjon. <p>Styrkeforholdet i matvarekjeden (kjedemakt)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få grossister / kjeder gir dem stor makt.

Intern analyse (sterke og svake sider)

Landbruket i Horten har gode naturgitte forhold for landbruksproduksjon. Fulltidsbrukerne er dyktige og utviklingsorientert. Sammenholdt med kort avstand til markeder gir dette et godt grunnlag for ivaretagelse og drift av arealene. Andelen fulltidsbrukere i kommunen avtar og andelen jord som drives av andre bønder med driftssentrum utenfor kommunen har økt merkbart i perioden. Disse forholdene kan på sikt få betydning for aktiviteten i landbruksmiljøet i Horten kommune

Ekstern analyse (muligheter og trusler)

Det bynære landbruket er et fortrinn i seg selv og små avstander tilsier at markedsnærheten bør kunne utnyttes enda bedre enn i dag. Den lokale produksjonen kan også finne sitt nærmarked. Det ligger godt til rette for å fokusere på god agronomi og grøfting for å øke arealproduktiviteten.

Jordbrukets produksjonsarealer er utsatt for et sterkt utbyggingspress. Sammenholdt med landbrukets rammevilkår så kan dette på sikt få betydning for aktiviteten i landbruksmiljøet i Horten kommune. Rekruttering av nye brukere kan bli en utfordring.

7 Oppsummering

Landbruket i Horten har gjennomgått store endringer de siste årene. Antall heltidsbrukere har gått betydelig ned og samtidig har andelen av leiejord økt. Nå drives en femtedel av dyrket mark arealet av bønder som ikke er bosatt i Horten kommune. Rammene for landbruket er politisk bestemt og offentlige tilskudd utgjør en vesentlig del av økonomien i landbruket. Landbruket i kommunen er leverandør av et stort spekter av landbruksprodukter innenfor tømmer, grønnsaker, korn, bær samt kjøttproduksjon fra et bredt husdyrhold. Denne produksjonen danner grunnlaget for kulturlandskapet i kommunen samt arealer for turstier og friluftsliv.

For å kunne bidra til å opprettholde et aktivt og bærekraftig landbruk i Horten kommune så har det pekt seg ut følgende hovedområder som det settes inn tiltak på:

- Jordvern (sikre og utvikle de matproduserende arealene)
- Matproduksjon
- Klima
- Miljø
- Landbruksrelatert næringsutvikling
- Skogbruk
- Vilt
- Forvaltning, informasjon og omdømmebygging.